

PRIS 40 KR

vi människor

SEDAN 1947 NUMMER 2/2008

MINE ACTION

städar upp
efter kriget

HINDRAD

att vara
kvinna

ERNI FRIHOLT

i revolutionens vår
Paris 1968

HÄRSKARTEKNIKERNAS
drottning fyller år

HEJ!

Aktivisten och professorn Berit Ås är nu 80 år. De fem härskarteknikerna, som presenteras på sida 11, formulerade hon för flera decennier sedan och knappast har de blivit mindre aktuella. Därefter har hon lagt till ytterligare två tekniker: objektifierande, som problematiseras i Tinda Lund-Tengbys krönika, och våld/hot om våld. Det senare omnämns delvis i Annika Ronnelands artikel om samhällets syn på människor med intellektuella funktionshinder. Där tar hon också upp teknikerna förlöjligande, undanhållande av information och dubbelbestraffning som är ständiga inslag i många funktionshindrades liv.

Sedan handlar det om krig. Men inte alls om själva kriget utan snarare om förberedelse av krig och ett arbete som måste göras efteråt, när soldaterna har dragit därifrån. I Norrbotten testas förarlösa bombplan och i Västsahara städar Mikaela Wallinder upp bland kvarlämnad ammunition.

Dessutom bjuder Linda Hofvander och Sofia Falck Böhlmark på en pjäs i fyra akter om konstruktionen av hon och han. Och Sara Elgeholm på en serie om tävlingar och prestationsångest. Varsågod!

/ELSA LETH

vi människor

**NUMMER 2
2008**

ANSVARIG UTGIVARE
Evy Hagman

REDAKTÖR
Elsa Leth

ILLUSTRATÖR
Sara Elgeholm

LAY-OUT
Elsa Leth

OMSLAGSFOTO
Elsa Leth

ADRESS
Vi Mänikor
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

TEL
031-14 40 28

E-POST
vimanskor@gmail.com

PLUSGIRO
9024-1

NÄSTA NUMMER
September 2008

TRYCKERI
HC.T/Ale Tryckteam AB

Tidningen ges ut av
Svenska Kvinnors
Vänsterförbund

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER:

Aase Bang, Sara Elgeholm, Elly Engstedt, Sofia Falck Böhlmark, Sylvia Dahlén, Erni Friholt, Linda Hofvander, Angélica Karlsson, Aron Leth, Elsa Leth, Tinda Lund-Tengby, Agneta Norberg, Elin Nordwall, Britt-Marie Olander, Johan Persson, Annika Ronneland, Caroline Runesdotter, Maryam Vardeh Navandi, Hanna Weber Vernét.

innehåll

4. KRÖNIKA Hur står det till med könsmaksordning på gatorna i Paris?
Tinda Lund-Tengby

4. KALENDARIUM Fredsaktionsläger i Karlskoga, politik på Gotland och Europride i Stockholm. Och en massa annat.

6. NOTISER Ett barnkalas utan barn, en manscenterad utrikesminister och ett upprop mot försämrade sjukförsäkring. Bland annat.

8. DEBATT "Det krävs goda kunskaper för att på ett bra sätt kunna hjälpa dem som inte kan föra sin egen talan."
Annika Ronneland

10. SERIE Alla ska vinna.
Sara Elgeholm

11. HÄRSKARTEKNIKER Praktiska exempel på trixen som håller dig i schack.
Hanna Weber Vernét

14. PROFESSOR ÅS Ett besök hos en norsk superhjälte.
Elsa Leth

19. BILDREPORTAGE Scen 1-4.
Linda Hofvander & Sofia Falck Böhlmark

24. FÖRBEREDELSE FÖR KRIG Hur mycket vet vi egentligen om NATO:s flygprovningar i Norrbotten?
Agneta Norberg

26. KRIGSSKRÄP Organisationen Mine Action jobbar med att ta hand om livsfarliga rester efter kriget i Västsahara.
Sylvia Dahlén & Johan Persson

30. REVOLUTIONÄRA MINNEN Om våren i Paris 1968.
Erni Friholt

32. RECENSIONER
Aase Bang, Erni Friholt, Caroline Runesdotter och Maryam Vardeh Navandi.

36. SKV-SIDOR

PRENUMERERA PÅ VI MÄNSKOR. SKICKA
ETT MAIL MED NAMN OCH ADRESS TILL
prenumerera.vimanskor@gmail.com

att härska

Kastanjerna i Paris har gått från grått till grönt, chihuahuorna bajsar i parkerna och både fransyskor och fransmän bär baguetter under armarna. Men i landet som uppfann mänskliga rättigheter ligger något och ruvar under ytan: kan det var en rädd liten man?

Där gick jag i det jämställda, välutvecklade landet och tänkte på Marie-Antoinetteutställningen jag just sett, när jag plötsligt mötte honom, den överdrivna klyschan av oupplysta män. Från andra sidan trottoaren tog han sats och slängde iväg en suktande, våt blick och ett slemmigt: – Bonjour ma belle... och vips hade han bestämt vem som var högst i rang.

Helt utan att fråga om jag tyckte att det var en bra idé. Och i ett jehu gick jag från att vara en mänska-journalist-turist till en kvinna med bröst och kjol. Jag blev ett par bleka ben som han valde att titta på, ett par läppar han valde att prata med. Okej, det är inte direkt något nytt att bli objektiviserad och fransmännen är varken obotligt hopplösa eller värst. Jag påstår inte ens

att jag blev förvånad. Jag har lärt mig att det är något man får lära sig att hantera om man råkade födas som kvinna. Som mensvärk ungefär. Men här, när jag inte ännu riktigt behärskade de franska svordomarna, blev jag ännu mer utsatt. Och jag önskade, som så många gånger förr, att jag kunde hoppa in i hans huvud för att förstå vad det var han egentligen ville.

kalendarium

12 juni

Bortom rösträtten

Nordisk workshop om kön, politik och medborgarskap. Kvinnor i Norden har varit politiska medborgare i cirka 100 år och rösträttsrörelsen var den första feministiska massmobiliseringen av kvinnor i historien. Men vad hände sedan? Vad kom reformen att innebära för "framtiden"?

Huddinge

<http://www.genus.se>

6 juli - 12 juli

Almedalsveckan

Politik hela veckan på Gotland.

Folkpartiet inleder söndagen den 6 juli och på måndagen är det Centerpartiets tur. Därefter följer Socialdemokraterna, Kristdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Moderaterna. Veckan avslutas lördagen den 12 juli med Vänsterpartiet.

Visby

www.almedalsveckan.se

12 - 19 juni

Disarm'08

En veckas fredsaktionsläger full av workshops, diskussioner, manifestationer, camping och fest i protest mot den globala vapenindustrin och Sveriges allt större del i denna. I Karlskoga tillverkas vapen som används i flera krig världen över. När vapenhandel och militarisering blir alltmer globaliserad är det hög tid att globalisera motståndet. Tisdag 17 juni är stor aktionsdag med fredliga aktioner mot sveriges vapenindustri.

Karlskoga

www.ofog.org/disarm08

20 - 22 Juni

Midsommar på Kvinnohöjden

Kvinnohöjden är en feministisk kurs- och gästgård som ligger i byn Storsund strax utanför Borlänge i Dalarna. Traditionen enligt anordnas midsommarfirande med god mat, musik, dans, visor, skogspromenader, vila och kanske sommarens första dopp i sjön.

Välkommen till en mysig midsommarhelg!

Borlänge

www.kvinnohojden.se

Vad var det han trodde sig kunna uppnå med en rakt-över-gatan-raggning i samma stil som när pojkar drar flickor i håret på skolgården?

Inte kunde han tro att jag skulle hoppa i famnen på honom och be honom lova mig evig trohet? Inte räknade han väl med att jag på allvar skulle begrunda hans "ma belle" och sedan känna mig vacker och sedd? Nej, naturligtvis handlade det om makt. Kanske gick han där och kände sig omedvetet lite hotad av att allt fler kvinnor får höga löner och viktiga poster. Över att kvinnorna behövde hans pappa,

men klarar sig rätt bra utan honom. Han var helt enkelt en härskartekniker, en rädd liten man som försökte vrida tillbaka tiden lite grann.

Och han är ju inte ensam. Jag snabbspolar förbi alla män som berättar för mig om hur världen fungerar, som gentlemannamässigt tänder min väninnas cigarett trots att hon har en egen tändare, som håller upp dörrar och bjuder på öl. Men sen börjar jag tacka nej och säga emot. För i väntan på att männen ska stå upplysta och respektfulla i varje gathörn ägnar jag mig med nöje åt att ge igen med samma

medicin: jag håller upp dörren för den välklädda 25-åringen och får honom att någonstans långt inne känna att han inte skulle ha klarat det utan mig. Jag bjuder mina franska manliga vänner på öl tills de tror att de har mindre pengar än jag. Och jag tänder männens cigaretter för att de ska slippa smutsa ner sina vackra små fingrar. Men jag hoppas att de fattar snart, så att jag slipper börja nypa dem i rumpan och förvänta mig ett tack.

TINDA LUND-TENGBY

6 - 12 juli

Alternativa politikerveckan

I samband med Almedalsveckan anordnas Alternativa politikerveckan. Detta som ett alternativ och komplement till den ordinarie politikerveckan. Alla som vill kämpa underifrån och/eller lokalt för rättvisa, samt utmana etablerade kapitalistiska och parlamentariska strukturer är speciellt välkomna att delta.

Visby

www.alternativveckan.se

25 Juli - 3 Aug

EuroPride i Stockholm

Ett tio dagar långt firande som blandar politik och fest. Årets tema är "Swedish Sin, Breaking Borders" med fokus på internationella hbt-frågor.

De två festivalområdena Pride House och Pride Park erbjuder underhållning, debatter, föreläsningar, workshops, mingel och nätverkande.

Stockholm

www.stockholmpride.org

6 - 10 augusti

Politik för framtiden

Sommarläger på Bona Folkhögskola i Motala. Miljö och klimatfrågorna i fokus. Hur skapar vi förutsättningar för att folk ska kunna vara delaktiga i de viktiga kommande besluten om ekologisk omställning? Seminarier, paneldebatt, utflykt, god mat och mycket prat. Mer info och program på hemsidan. Välkomna!

Motala

www.demalt.info

22 - 23 september

The war question for feminism

An International conference about gender aspects on militaries, armed conflicts, peace keeping and anti-war activism.

Örebro universitet

www.oru.se

17 - 21 sep

European Social Forum

Fem dagars seminarier och workshops att blandas med kultur, musik, aktivism och demonstrationer. Alternativ och framtidsvisioner kring allt ifrån fackliga rättigheter, jämställdhet, välfärdsfrågor, utveckling av demokratin, motstånd mot rasism och krig till global solidaritet och en förändrad klimatstrategi. Det europeiska sociala forumet är en unik arena för erfarenhetsutbyte, diskussioner, nätverksbygge och planering av gemensamma initiativ och kampanjer. Det handlar om att förändra samhället – inte bara diskutera.

Malmö

www.esf2008.org

Höga utsläpp i Sverige

Koldioxidutsläppen per person i den rikare delen av världen är långt mycket högre än i den fattigare delen. Den officiella siffran säger att Sveriges utsläpp är cirka sex ton koldioxid per person och år, medan utsläppen i Kina ligger på två ton per person och i Afrika på omkring ett ton.

Men räknar man in svenskars utrikesresor med flyg, och båttransporter som utgår från vårt land, kan siffran för våra utsläpp vara betydligt högre än de officiella siffrorna. När den importerade konsumtionen tas med i beräkningen ökar utsläppen ytterligare. Enligt studier från Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm kan svenskarnas utsläpp då vara så höga som tolv ton per person och år.

Miljöförbundet Jordens vänner kräver minst fem procents utsläppsminskningar per år, från och med 2008. Det är vad som behövs för att nå en halvering av växthusgaserna till 2020, och för att Sverige ska komma ner till ett ton koldioxidutsläpp per person år 2050.

Singeltjejer tjänar mer

Män tjänar på att bli sambor eller gifta sig. Men kvinnor borde avstå från partnersjakten – om de eftersträvar högre inkomst.

De slutsatserna kan dras av en rapport från Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Män, framför allt högskoleutbildade sådana, tjänar på att slå ihop sig med någon. Däremot tappar kvinnor inkomst eller står kvar på samma nivå när de hittat sin livskamrat.

Gifta eller samboende tjejer som studerat vid universitet eller högskola har dock lättare att minska inkomstgapet till männen än de kvinnor som saknar högre utbildning. Men de kommer aldrig i kapp sina singelsystrars inkomster.

Att män oavsett utbildningsnivå gynnas kan bero på att arbetsgivare förväntar sig att kvinnorna tar huvudansvaret i parens hem, skriver forskarna bakom rapporten.

Kjol - inte bara för skottar

I Frankrike har en grupp män gått samman för att göra kjolen accepterad som mansplagg i västvärlden. Föreningen Män i kjol ser manliga kjolar inte bara som en bekvämlighetsfråga utan lika mycket som en jämställdhetsfråga, skriver GP. Medan kvinnor numera klär sig i långbyxor är det i Europa bara skottar som kan ha kjol på sig utan att omgivningen tittar snett, menar de. De militanta männen, som är trötta på det ensidiga herrmodet, påpekar också att män på andra ställen i världen klär sig i kjol utan några som helst problem och framhåller att män historiskt sett burit kjol ända fram till franska revolutionen.

BARNFRITT BARNKALAS

När riksdagen klubbade vårdnadsbidraget i maj ställde kristdemokraterna till barnkalas på Drottninggatan i Stockholm. Trots tårta, clown, hoppborg, balonger, skrällande högtalare och socialminister Göran Högglund lyste barnen i stort sett med sin frånvaro.

Bland tårtätarna märktes turister, kd-partifolk och journalister. Två barn lär ha varit på plats.

Minister Bildt ignorerar kvinnor

En mätning av organisationen Kvinna till Kvinna avslöjar att utrikesminister Carl Bildt helt ignorerar kvinnor i sina tal, pressutskick, bloggar och framträdanden. Av de 25 tal av Carl Bildt som finns utlagda på UD:s hemsida nämns kvinnors roll i fredsbyggande endast en gång. Av 276 pressmeddelanden om fred och säkerhet finns inte ett enda som berör kvinnor. Inte heller Bildts blogg "Alla dessa dagar" nämner någon gång kvinnors rättigheter eller kvinnors roll för fred och säkerhet. Under sina täta resor till konfliktregioner har Bildt aldrig träffat representanter för kvinnoorganisationer.

Mätningen bygger på utrikesministerns registrerade verksamhet sedan hans tillträde 2006 fram till den 20 april 2008.

Namninsamling mot sämre sjukförsäkring

Kommunal har hittills fått ihop 50 000 i protest mot regeringens föreslagna försämringar i sjukförsäkringen. Insamlingen startades av Kommunal Norrbotten inte anser att sjuka blir friska av hårdare regler eller sänkt ersättning.

Från 1 juli gäller:

- ✓ Sänkt sjukpenning
- ✓ Hårdare regler bland annat en ökad risk att sägas upp efter 6 månaders sjukdom
- ✓ vårt att få sjukpenning mer än ett år
- ✓ Arbetsgivarens ansvar för rehabilitering minskas

Skriv på du med: WWW.NAMNINSAMLING.SE

våga se

Annika Ronneland arbetar inom Föreningen Grunden som är en intressepolitisk förening för personer med intellektuella funktionshinder. Hon är engagerad i frågor som rör kvinnors situation och vill uppmana till att se människan bakom funktionshindret.

av **ANNIKA RONNELAND**
illustration **SARA ELGEHOLM**

Jag är kvinna först och främst. Som funktionshindrad kvinna vet jag vad jag talar om.

Jag vet hur det känns att bli tilltalad med babyspråk som om man inte förstår. Sist det hände blev jag förbannad och sa att visst hör jag dåligt, men tala inte till mig på det viset.

Det var varken första eller sista gången som jag ställdes inför en situation där människor med sin okunskap tror sig göra rätt.

När min sambo skulle flytta in hos mig blev det tvärstopp först. "Vi måste ha ett personalmöte om det", sa personalen.

Eftersom jag bor i en egen lägenhet med särskilt stöd var det inte bara för honom att flytta in. Jag protesterade och sa att det bestämmer jag själv och han kommer att flytta in oavsett vad ni tycker.

Sagt och gjort och det blev flytt. Det är nu fyra år sedan och fungerar hur bra som helst.

DET ÄR VANLIGT med rädslor hos personal, föräldrar och godemän. De är rädda för att tappa kontrollen.

Just nu har jag kämpat för att få in en katt i lägenheten också. För tillfället är det tvärstopp. Ibland funderar jag på om jag är personalens jobb och bor i deras bostad och inte i mitt egna hem. För mig är det självklart att få bestämma själv men jag vet att det inte är så för alla, det finns många tyckare och

tänkare kring en person med funktionshinder. Man stöder ofta sina beslut på LSS-lagen (Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade) som tolkas godtyckligt.

När ens vardagsliv omgärdas av personal ses man lätt som en person utan privatliv. Jag vill öppna folks ögon och tala om att kvinnor med funktionshinder är sexuellt attraktiva och har ett sexliv och att det dessutom förekommer våld mot dessa kvinnor.

VÅLD MOT KVINNOR är väldigt vanligt och de är ofta i beroendeställning till den som utövar våldet. En studie gjord i Finland har visat att nästan varannan kvinna inte vet hur man undviker situationer som kan leda till övergrepp och att hälften av kvinnorna inte vet hur man tackar nej. Studien visar även att kvinnorna ofta har sex för det förväntas av dem. Våld mot kvinnor kan se olika ut. Om en kvinna har lånat ut pengar till sin partner och vill ha tillbaka dem och han reagerar med att bli sur, kan det hända att hon istället för att riskera sitt förhållande går till sin godeman och begär mer pengar. Då riskerar hon att bli kallad för slarvig och det blir en dubbelbesträffning.

Våga se den blåslagna kvinna och inte den funktionshindrade kvinnan, dra inte slutsatsen att hon har ramlat och slagit sig. Ja, kanske har hon ramlat när man frågar henne, men det var efter att hon blivit knuffad. Man tänker inte längre än att hon kanske

”

**När den intellektuellt
funktionshindrade kvinnan blir
gravid bemöts hon knappt med
ett grattis.**

VAD ÄR VÅLD

Fysiskt
Psykiskt
Sexuellt
Ekonomiskt

VARNINGSSIGNALER

Drar sig undan, isolering
Försämrade sjukdomsbild
Bryr sig inte om sitt yttre

behöver en rullstol istället, eftersom det händer så ofta. Hade man istället vågat se och ställa de rätta frågorna, hade man insett att hon blivit misshandlad. Vem skall föra hennes talan om hon inte kan?

UTBILDA DE SOM är och ska bli assistenter och godemän och andra närstående. Det krävs goda kunskaper för att på ett bra sätt kunna hjälpa dem som inte kan föra sin egen talan. Det behövs lättläst information som är lätt att få tag på. Kvinnan som är i behov av stöd behöver lära sig om empowerment. Det handlar om mycket mer än att välja kläder, äta och handla.

DRÖMMARNA OCH LUSTEN är lika men vi behandlas inte lika och våra förutsättningar är olika. Alla har vi ju drömmar oavsett kön och funktionshinder.

När den intellektuellt funktionshindrade kvinnan blir gravid bemöts hon knappt med ett grattis. Hennes drömmar om föräldraskap är självklara för henne men inte för hennes omgivning.

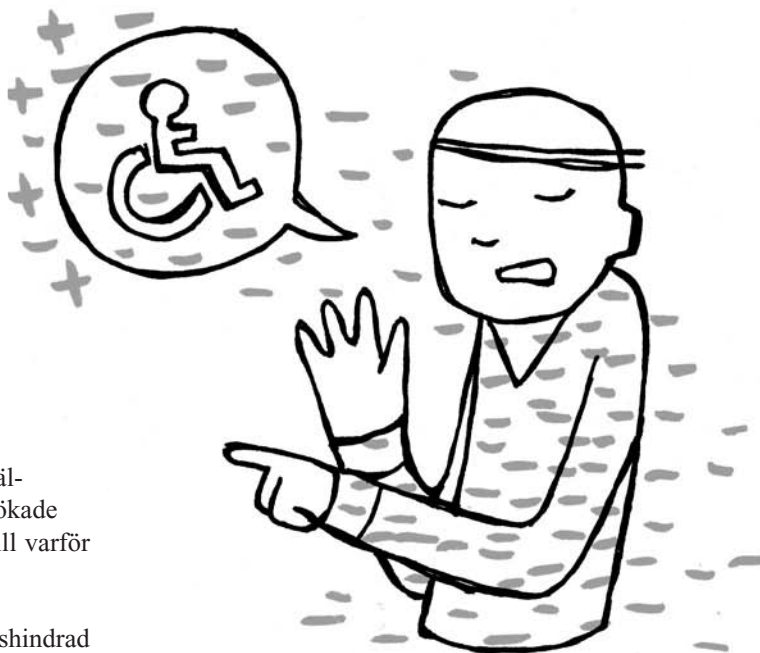
Det är viktigt att man har sex och samlevnad som ämne i särskolan. Att man har det schemalagt och att det är precis lika viktigt som att lära sig att åka spårvagn.

När jag själv gick i skolan fick jag höra att vi inte var kapabla att ha sex, jag kallar det för undanhållande av information, en härskarteknik. Jag vet idag, att på lärarhögskolan ingår inte sexualundervisning i lärarnas utbildning och det är ju en förklaring till den bristfälliga undervisningen. Det är också en förklaring till det ökade antalet klamydiafall och aborter. Men inte förklaring till varför vissa grupper blir diskriminerade.

DET FINNS INGEN SKILLNAD mellan att vara funktionshindrad eller att inte vara det, när det gäller våld mot kvinnor. Skillnaden

är att man inte vågar se.

Jag har inga direkta lösningar på vad man skall göra åt det annat än att utbildning är viktig inte bara för personer som arbetar eller på något annat sätt kommer i kontakt med kvinnor med funktionshinder. Det är viktigt att utbilda kvinnor med funktionshinder om deras rättigheter. ●

ALLA SKA VINNA

HÄRSKARTEKNIKER

Det är nu över trettio år sedan Berit Ås introducerade teorin om härskartekniker. Dessa kan beskrivas som en överordnad grupps sociala och retoriska grepp att på ett mer eller mindre subtilt sätt förtrycka en underordnad grupp. Det handlar om mäns förtryck av kvinnor, strategier för en dominant grupp att behålla sin position.

text **HANNA WEBER VERNÉT**
illustration **SARA ELGEHOLM**

Osynliggörande Undanhallande Förlöjligande av information Skuldbestraffning och skam Dubbelbestraffning

MÅNDAG FÖRMIDDAG. Det är fikarast på jobbet där du börjat för två veckor sedan, och du sitter och dricker kaffe med tre jobbpolarer. Den ene av dem, Jens, har precis berättat om sin helg som bestod av fest på fredagskvällen och släktkalas på lördagen. Ni skrat-

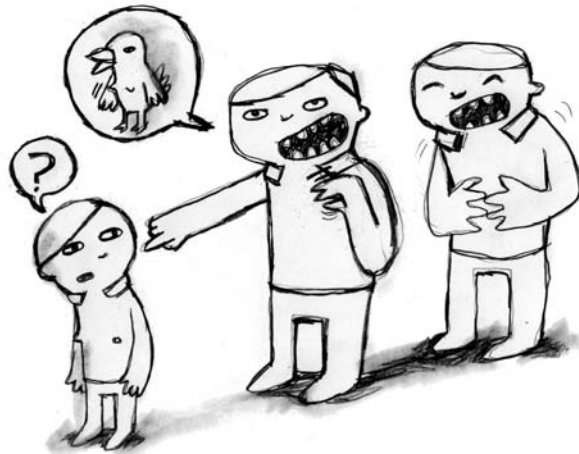

tar gott åt hans illustration av hysterin som uppstår då hela släkten möts och alla pratar i mun på varandra. Du kommer att tänka på födelsedagsmiddagen hemma hos din faster igår kväll. "I min familj är det tvärtom", säger du och börjar berätta om

hur faster, farbror och alla andra bokstavigt talat låter maten tysta munnen. Jens och dina andra två arbetskompisar tystnar. Den ena av dem skruvar lite på sig och drar en suck, inte högt, men tillräckligt ljudligt för att du ska kunna höra den. Sen sneglar Jens en aning mot Jesper, de

utbyter blickar, himlar något med ögonen och drar på munnen. Du känner dig illa till mods, men försöker ändå avsluta berättelsen. Innan du är klar reser sig Jesper upp för att hämta en påtår, stolen skrapar mot trägolvet och dina ord får inte den effekt du hoppats på. "Nej, nu är det väl dags att fortsätta knega", säger Jens, reser sig upp och beger sig tillsammans med de andra iväg innan du avslutat din berättelse. Du undrar vad du gjort för fel. Du har blivit utsatt för den första av de fem härskarteknikerna: *Osynliggörande*.

TISDAG MORGON. Det är seminarium på universitetet och du ska redovisa ett projekt du arbetat med under förra veckan. Du är uppvuxen i Lund och har nu flyttat till Umeå för att plugga vidare där. Lite nervöst är det förstås inför presentationen. Men du är påläst, så det ska nog gå bra, tänker du. Du berättar om ditt projekt och sen är det dags för frågor från de övriga deltagarna. En ung man räcker upp handen, får ordet och säger "Är du släkt med han den där komikern David Batra, du låter precis som han när du snackar?" Runt om i rummet börjar människor fnissa. Du känner dig illa till mods, blir ställd och vet inte vad du ska säga. Vad har din dialekt med ditt föredrag att göra? Du har blivit utsatt för den andra av de fem härskarteknikerna: *Förlöjligande*.

ONSDAG EFTERMIDDAG. Du har förstått att finns planer på omorganisering på ditt arbete och nu har chefen Göran satt in ett möte för att informera om detta. När du kommer dit märker du att det saknas flera personer från din avdelning där och du frågar Göran var de håller hus. Han säger då att några av dessa personer "inte omfattas av omorganiseringen" och att resten av dem "redan har fått nya arbetsuppgifter, har sitt på det torra". Det visar sig att du och de andra inte varit lika lyckligt lottade, utan några av er kommer att bli uppsagda.

Det hela känns mycket olustigt och du tänker på alla de after work-träffar som ägt rum mellan chefen och några av de andra på avdelningen. Du har aldrig blivit medbjuden, men kan nu inte låta bli att fundera över ifall du kanske ändå borde försökt hänga med på dessa inofficiella möten. "Ibland ställs företag inför svåra utmaningar", säger Göran som

svar på de anställdas protester. Du har blivit utsatt för den tredje av de fem härskarteknikerna: *Undanhållande av information.*

TORS DAG KVÄLL. Det är dagen innan den rapport du arbetat med hela våren ska vara inlämnad, så ikväll sitter du kvar på jobbet för att göra en sista genomläsning. Du har för vana att jobba snabbt och effektivt utan att för den skull vara oordentlig, men din chef Jim har tidigare i veckan klagat över ditt sätt att arbeta. Han har sagt att det riskerar

att bli slarvigt om man "skyndar på". Därför bestämde du dig för att fixa barnvakt till ikväll så du skulle kunna ta dig denna extra tid till rapporten. Jim, som inte heller gått hem för dagen, kommer in på ditt rum. "Håller du fortfarande på med den där rapporten, har du inte fått något gjort tidigare?". Du känner dig förvirrad, var det inte det han ville? Inte nog med detta, du har ju också fått utstå kritik från arbetskamrater tidigare på grund av att du ibland jobbar över och enligt dem "försummar dina barn". Och av andra kollegor fått höra att du inte tar arbetet seriöst när du valt att ta ledigt för att vara med på din datters skolavslutning. Hur du än gör verkar det bli fel. Du har blivit utsatt för den fjärde av de fem härskarteknikerna: *Dubbelbesträffning.*

FREDAG EFTERMIDDAG. Häromdagen blev du utsatt för sexuella trakasserier av en arbetskamrat. Ni hade jobbat i kassan tillsammans och pratat om väder och vind när han sa något i stil med "Har de vuxit på sistone eller?" och syftade på dina bröst. Du blev naturligtvis upprörd och sa genast ifrån och din kollega sa då något annat som också var mycket opassande och otureligt. Därför har du nu idag tagit tag i din stressade butikschef och berättat för honom om händelsen. "Killar är ju killar, så är det ju bara. Och om du har sådana där urringade toppar på dig så är det klart att de tittar", säger chefen. Du blir paff och en liten oro börjar växa inom dig, kanske du skulle tagit på dig din t-shirt istället den där dagen? Du har blivit utsatt för den sista av de fem härskarteknikerna: *Påförande av skuld och skam.* ●

professor ÅS

Hon har kallats alltför rättfram och oregerlig för att vara en riktig politiker. Hon har kallats Norges Pippi Långstrump för att hon gör precis som hon vill.

– Om man inte är före sin tid kommer den aldrig, säger Berit Ås.

Berit Ås är professorn som har lagt härskarteknikerna på bordet och berett väg för kvinnor i politiken. I år fyller hon 80 år och firar det med en dundrande föredragsturné. Vi tog en tur till Norge för att hälsa på och delta i festligheterna.

text & bild ELSA LETH

– Välkommen, välkommen i huset, säger Berit Ås och höjer sitt rödvinsglas. Vi har blivit inbjudna att sova hos henne inför firandet av hennes födelsedag. I stor brun olle sitter hon vid köksbordet och äter räkor med majonäs. Hon sitter ner en stund för gästvänlighetens skull, men egentligen har hon inte tid, hon ska förbereda sin föreläsning inför morgondagen. Hon har haft fullt upp de senaste veckorna. Intervjuer, föredrag och gratulationer. Jag har åkt från Göteborg hit till Asker tillsammans med ett gäng svenska damer som efter Berits beställning tagit med sig vin, bacon och filmjolk. Vi har bänkat oss kring bordet tillsammans med Berit och sonen Fridtjof som bor i huset tillsammans med henne. Vi pratar om räkornas nationalitet, fisken som transporteras hit och dit över jorden, Oslos prostitutionsproblematik och Feministiskt initiativ.

– Du ska säga det ena och göra det motsatta, det är det som gäller i politiken, säger Berit. Fi föll på att många var oerfarna som politiker och inte hade någon medievana. Det var synd.

BERIT PRATAR på och tycker om än det ena och det andra, men någon intervju kan hon inte ge i brådrasket, såhär mellan gästvänligheten och skrivandet.

- Du kan ju ta alla de där artiklarna och sätta ihop en intervju, säger hon och pekar på en hög med dagstidningar som ligger utspridda bland blommorna på matsalsbordet.

Det är inte bara där det står blommor. I varje vrå av huset står vaser med stora blombuketter undanstoppade. Nog har hon blivit firad på sin 80-årsdag alltid.

– Det har varit hundra journalister här, säger hon som om det var ganska naturligt att det kom hundra journalister till ens födelsedag.

Och hon har tagit emot dem alla i sitt hem.

– Det gäller att få gjort saker undan ifall man skulle bryta lårbenshalsen av sig, säger hon.

PÅ VÄGGEN i köket hänger en lång rad med emaljerade muggar i olika färger sorterade i regnbågsordning och vittnar om att vi inte är de enda som gästade detta hus.

Berit har bott här sedan 1963, då huset var nybyggt. Hon var själv med och planerade området med tankar om att det skulle vara bostäder som passade familjer där båda föräldrarna arbetade.

– Japaninspirerat men hemskt dålig isolering, tillägger Fridtjof. I trädgården hänger sex färgglada hattar på ett sträck och i sovrummet, som hon lånat ut, hänger drivor av halsband med pärlor i alla färger och former.

På tillställningen imorgon är det inte mysigt stickat som gäller; då är det grönt siden och hatt.

– Jag lurar lite på konstruktionen av föredraget, säger Berit. Folk ska ha det trevligt alltså, om det inte är trevligt så minns de inget.

Firandet av Berits 80 år är ett startskott för föreläsningsturnén ”Norge runt med Berit Ås” som arrangeras av dottern Inge och ska pågå fram till april 2009. Titeln för morgondagens föredrag är ”Kvinner som tenker – finns de? Del 1”. Hon är bekymrad över att stämningen ska vara stel och formell.

– Det kommer att bli skönt att ha er i publiken, skratta gärna högt, säger hon. Jag tror det kommer många som är positiva, men så kommer det nog också ett par heljävliga människor.

Klockan tio över nio är det dags för Berit att gå och lägga sig.

– Då vaknar jag kvart över tolv, förklarar hon. Och så jobbar jag till halv fem. Mellan halv fem och sju sover jag REM-sömn.

PÅ MORGONEN när huset vaknar sitter Berit i vardagsrumssoffan i röd morgonrock och skriver på sitt manuskript. Framför sig har hon en hög med böcker. Ursula Franklin, Mary Wollstonecraft, Helen Caldicott.

– BERIT ÅS har synliggjort och tydliggjort väldigt många människors erfarenheter, säger Gudrun Schyman.

Jag hittar henne vid ett av borden närmast scenen under kristallkronorna på Den Gamle Logen i centrala Oslo.

– Hon har gett oss ett verktyg att arbeta med i den praktiska vardagen. Det har gjort många kvinnor medvetna om maktstrukturer och därmed gett dem möjlighet att gå från offer till aktör både i sitt eget liv och i samhället i stort, fortsätter hon.

Gudrun Schyman beskriver Berit Ås som en folkbildare som har gett ett lysande exempel på hur forskningen kan gå hand i hand med en praktik.

– Hon har utarbetat en användbar produkt och ett förändringsverktyg. Teorin kring härskarteknikerna är en akademisk bruksvara som är applicerbar i alla människors vardag och ett synliggörande av att det personliga är politiskt.

KOMPLIMANGERNA FALLER tätt över Berit. Den överfulla salen har totalspräckt Berits egna farhågor om att folk inte skulle dyka upp. Stämningen är glad och full av förväntan. Inte en enda heljävlig människa inom synhåll.

Konferencier är Valgerd Svarstad Haugland, tidigare partiledare för Kristelig Folkeparti (KrF).

Berge Furre, teolog och tidigare ledare för Sosialistisk Venstre (SV), håller ett hyllningstal till jubilanten där han påtalar att härskarteknikerna översatts till 14 språk och spritts i över 20 länder.

– Berit är en stjärna, säger han. Hon har lärt oss om fred,

politik, atomvapen, kärnkraft, global uppvärmning, genmanipulerade grödor, att spränga partigränser. Hon har lärt oss om kvinnors rätt genom revolutionär handling och hon har gett oss ett kvinnouniversitet.

Därefter intar den 90 åriga författaren och högerpolitiska feministen Ebba Haslund scenen.

– Det finns ingen anledning att förhärliga Berit Ås. Hon är härlig nog i sig själv, säger hon. Raden är tagen ur förordet till hennes bok *Ild fra Asker*, ett porträtt av Berit Ås. I titeln leker hon med uttrycket ”ur askan i elden” och hänvisar samtidigt till Asker där Berit Ås kommer ifrån och där hon också var med och initierade den historiska kvinnokuppen 1971 genom en genialt enkel idé. I Norge var det tillåtet att stryka namn på röstsedlarna och Berit organiserade kvinnogrupper som strök alla mansnamn. Därigenom kom kvinnorna högre upp på listorna och tre kommuner blev det kvinnlig majoritet i kommunfullmäktige. Vid nästa val var det inte längre tillåtet att stryka namn.

– När någon bryter barriärerna, reser sig och går, då följer många efter. Berit Ås har visat att det hjälper att handla, att kämpa och att stå emot.

Konfransieren inflikar med positiva adjektiv som intelligent, professionell och jordnära.

– Det du säger angår de flesta av oss, säger hon vänd mot Berit Ås och välkomnar henne upp på scenen.

DET ÄR EN röd Berit Ås som tar microfonen.

– Jag trodde det skulle komma 60 personer idag, säger hon och ser ut över salen.

Efter sitt anförande om kvinnliga tänkare, klimatpåverkan och radioaktivitet får hon stående ovationer och en rungande födelsedagssång.

I pausen försvinner tårtan i ett nafs och därefter kommer Berits

svärdotter in på scenen och gör en teatral imitation på bred norsk dialekt som jag knappt förstår ett ord av. Publiken skrattar hjärtligt.

Kristin Halvorsen, finansministern och partiledare för Sosialistisk Venstre kallar Berit kaospilot; en som ställer de stora frågorna och tvingar alla till att tänka och reflektera, och Gudrun Schyman berömmar henne för sin kreativitet.

– Ska vi åstadkomma jämställdhet i praktiken måste vi angripa könsmaksordningen. Berit Ås har varit en väldigt bra inspirationskälla.

Däremellan kommer fyra damer upp på scenen iklädda varsin färg med rollatorer och stiliga hattar. Det är Berit själv och tre vänner från revolutionens dagar. De sjunger ”De gamle damer fra baletten”, en text av Berit Ås som framfördes för Asker kommunstyrelse efter Kvinnokuppen 1971. ●

BERIT ÅS är professor i socialpsykologi. Hon är känd som politiker, forskare och feminist och för sin kamp mot orättvisa och förtryck. Hennes forskning har alltid varit knuten till politisk handling. Hon var en central aktör i kvinnokuppen i Asker kommunstyrelse, och skapade kvinnouniversitetet. Hon var Sosialistisk Venstres (SV) första partiledare, stortingsrepresentant och en av ledarna i den norska motsvarigheten till Nej till EU. En förkämpe för tvärpolitiskt kvinnosamarbete som har rest jorden runt som ambassadör för miljö- och fredspolitik.

De gamle damer fra balletten

Text av Berit Ås, framført för Askers kommunstyrelse efter kvinnokuppen 1971.

Vi gamle damer fra balletten: Vi synger tra-la-la-la.
Vi kom litt sent med i stafetten. Men vi beveger oss da.
For på Livets Store Scen som er gjennomført revy
Planla vi en dag å gjøre vår debut!

Vi gamle damer fra balletten, ja tenk vi jobbet på si'.
Mens det gikk rykter på banketten at det var ei poesi.
Ja, man lyttet ganske vantro til de ord som her ble sagt:
Når man hevdet: DISSE DAMER ØNSKET MAKT!

Vi gamle piker fra balletten, må vi da sannelig le
Av alle dem som tror at vi tror: "at vi er virkelig med"
Når vi tidligere stemte, når vi talte politikk
Fant vi at det i mannens øre var KOMIKK.

Vi vet at "Piker fra Balletten" bare var laget til flirt.
For når vi prøvde piruetten, ble alt så merkelig skjørt.
For på Livets Blå Aréna sitter herrer i parkett
Som har makt og penger – og som regel RETT!!

Så smarte piker fra balletten, så vi på herrenes spill.
Og når de hvilte fra ruletten så vi hvordan det gikk til.
I dag er vi belært med meget kunnskap og taktikk
– en form for lærdom som man kaller POLITIKK.

Så alle piker fra balletten, de jobber stadig på si'.
Med kløkt och kunnskap får stafetten en ny og merkelig vri.
Vi forsøker føre sannhet inn i dagens politikk.
Selv om andre ler så de får helt kolikk.

Vi gode piker fra balletten, ja vi beveger oss nå.
Vi løsner litt på etiketten og svever høyt i det blå.
Hvis det hele går AD UNDAS skal vi IKKE være med.
Aldri mer skal vi stå tause og se.

"Nei det skal vi ikke!"

Sov Dukke Lise

Text av Berit Ås till valkampanjen i Asker 1971.

Sov Dukke Lise, sov og bli stor,
Og mens du sover, styrer din bror,
planlegger veier, bygger bedrift.
Sov Dukke Lise, sov og bli gift.

Sov Dukke Lise, sov og bli stor,
För du vet av det, er du blitt mor.
Kanskje du fikk ditt barn på klinikk.
Vär da takknemlig for alt du fikk.

Se Dukke Lise, det står et tre,
Som du i blant kan glede deg ved.
De andre gikk dukken i kullos og bly.
Sov Dukke Lise, slumre på ny.

Sov Dukke Lise, sov og bli stor,
Og mens du sover, ødes din jord.
Fisken i havet, fuglen på gren,
Sakte forgiftes en etter en.

Derfor min Lise må du stå opp,
Rope et varsko, kreve et stopp,
Mane til kamp i handling og ord
Både for din og alle barns jord.

Scen 1 - 4

foto LINDA HOFVANDER
text SOFIA FALCK BÖHLMARK

Bilden föreställer att jag går in i ett rum och blir kallad för: hon.
 Bilden föreställer att jag går in i ett rum och blir kallad för: han.

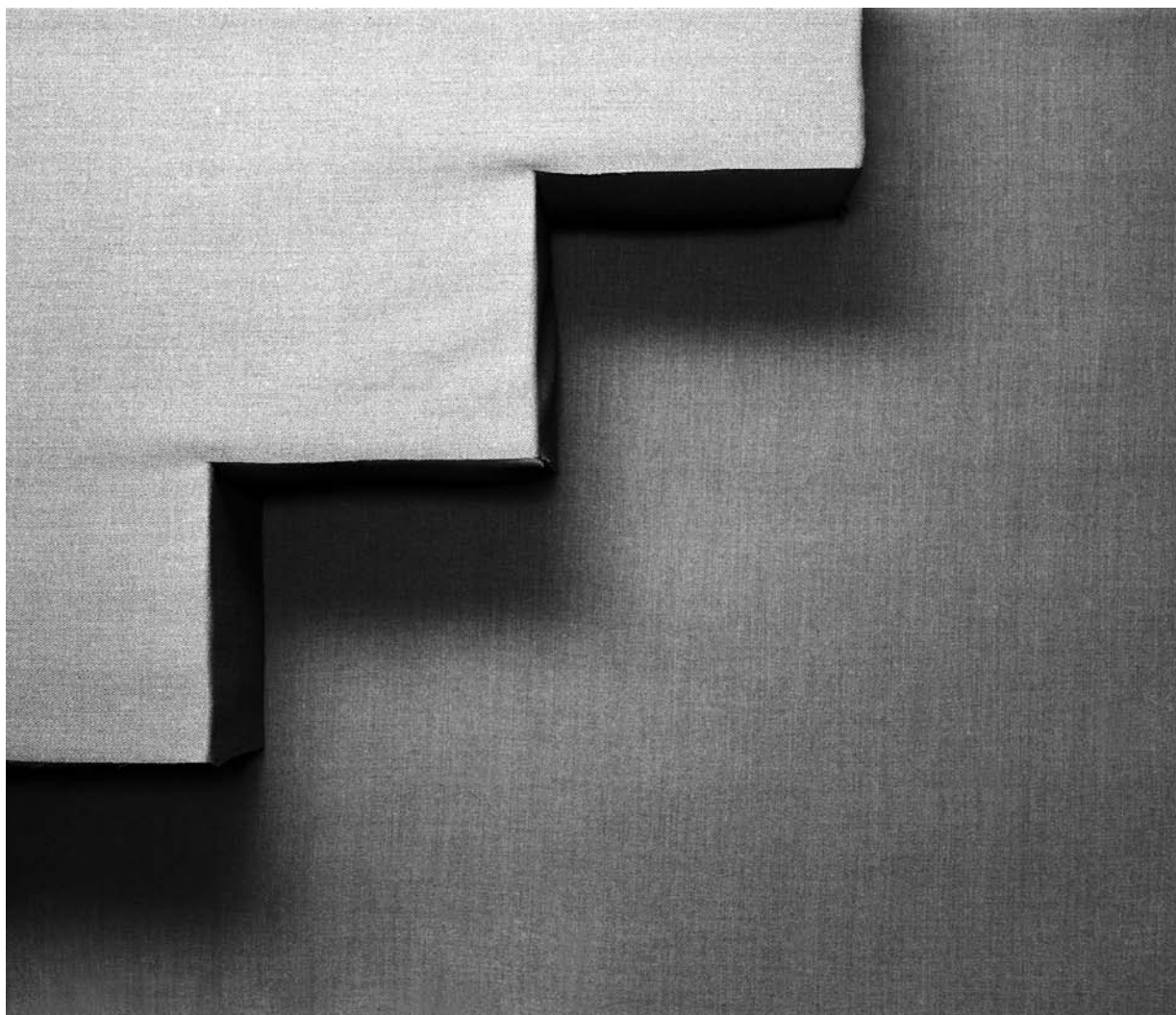
Hon går in i rummet. *(hon ställer sig i dörröppningen och går sedan in i rummet)* Han går in i rummet. *(han ställer sig i dörröppningen och går sedan in i rummet)*

Hon går in i sin roll: hon (detta är nödvändigt för hennes förståelse av karaktären) Han går in i sin roll: han (detta är nödvändigt för hans förståelse av karaktären)

Två enkla roller. Endast dem.

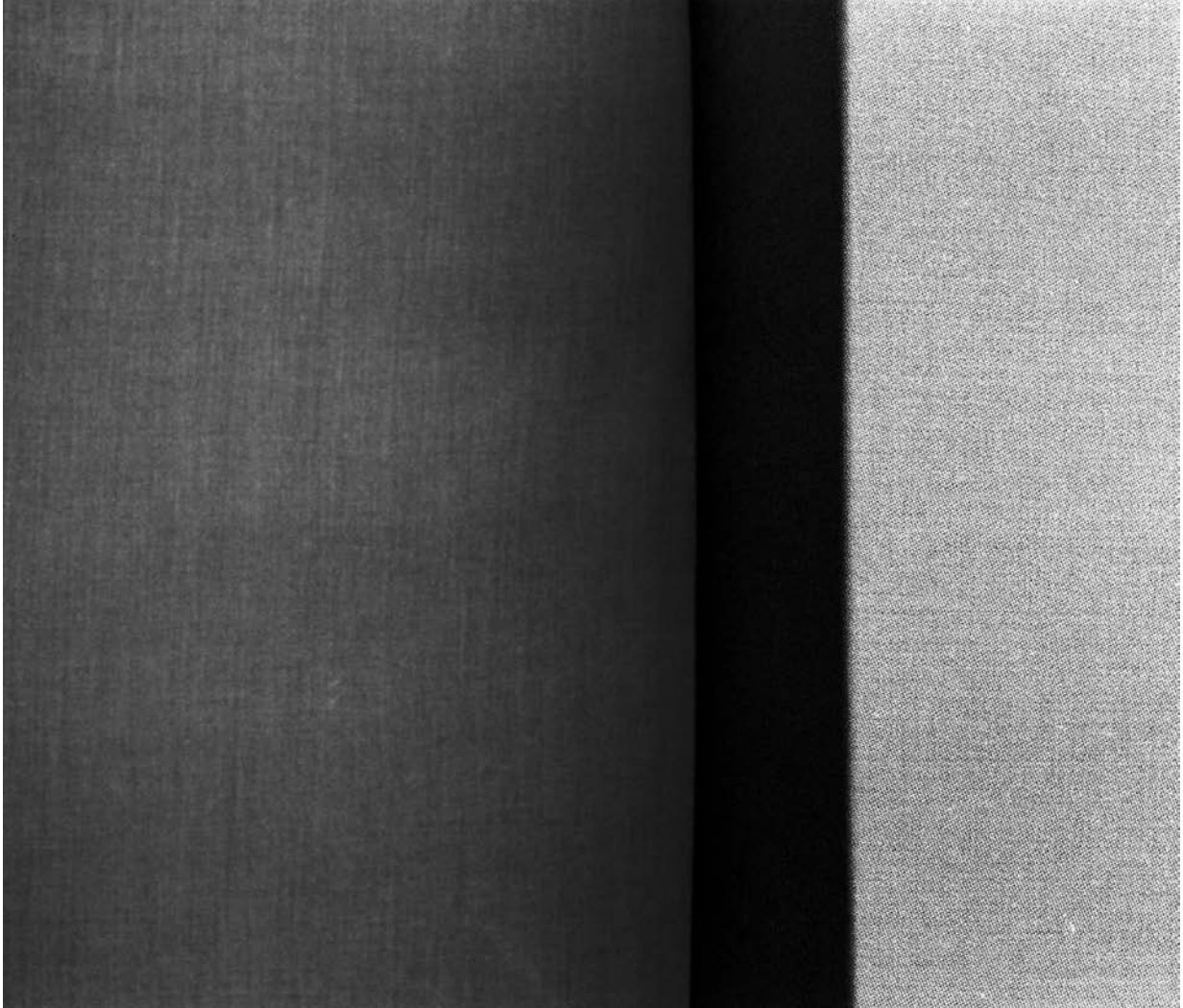
hon: alla de egenskaper, kvalitéer, beteenden som tillskrivs det kvinnliga könet.
 han: alla de egenskaper, kvalitéer, beteenden som tillskrivs det manliga könet.

SCEN 1

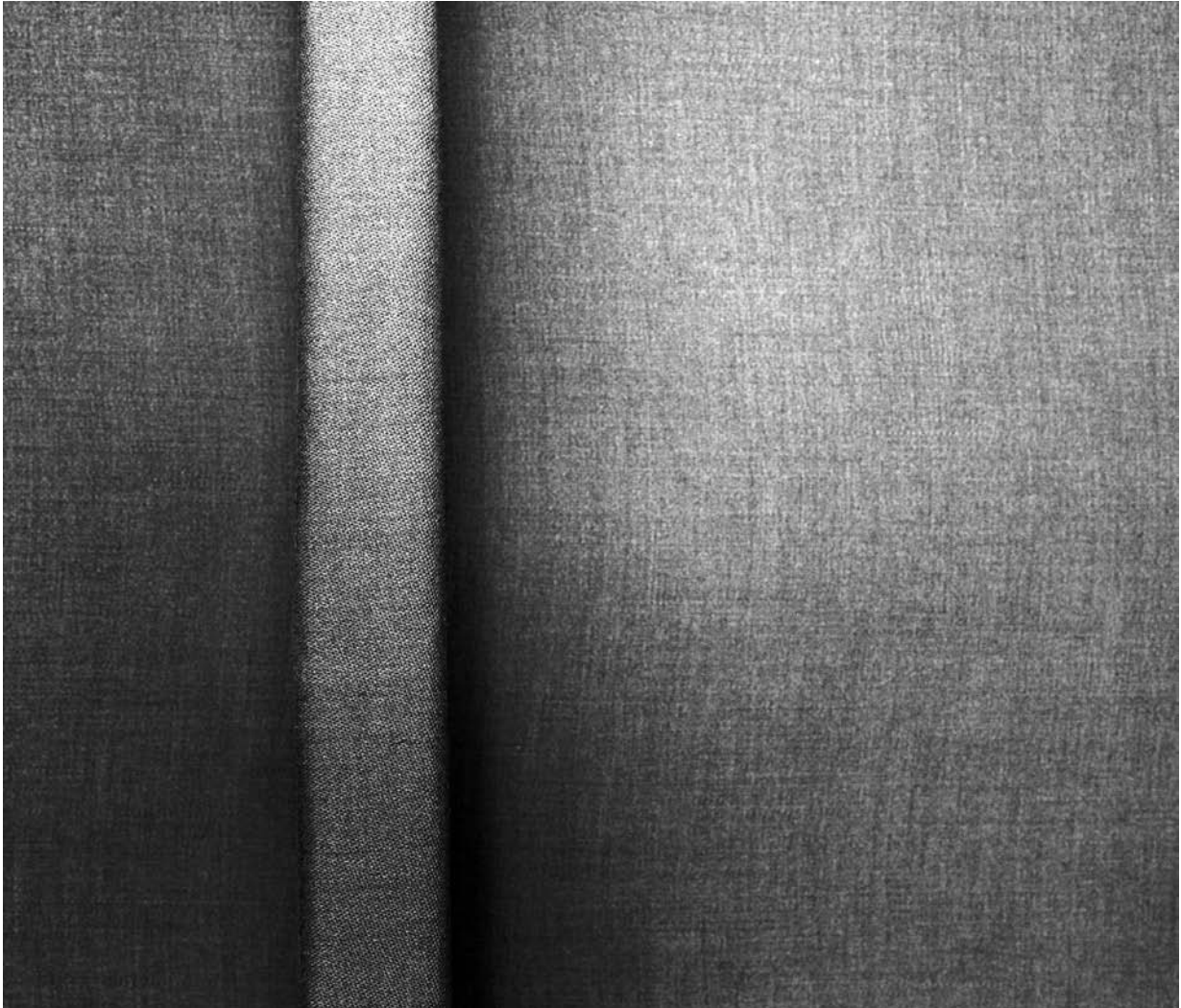
[hon] jag går frivilligt in i rollen, du går frivilligt in i rollen
[han] det stämmer *han ljuger*
[hon] *pekar på sig själv* jag är inte enbart jag, jag är även hon
[han] *pekar på henne* du är inte du, du är hon, jag är även han

SCEN 2

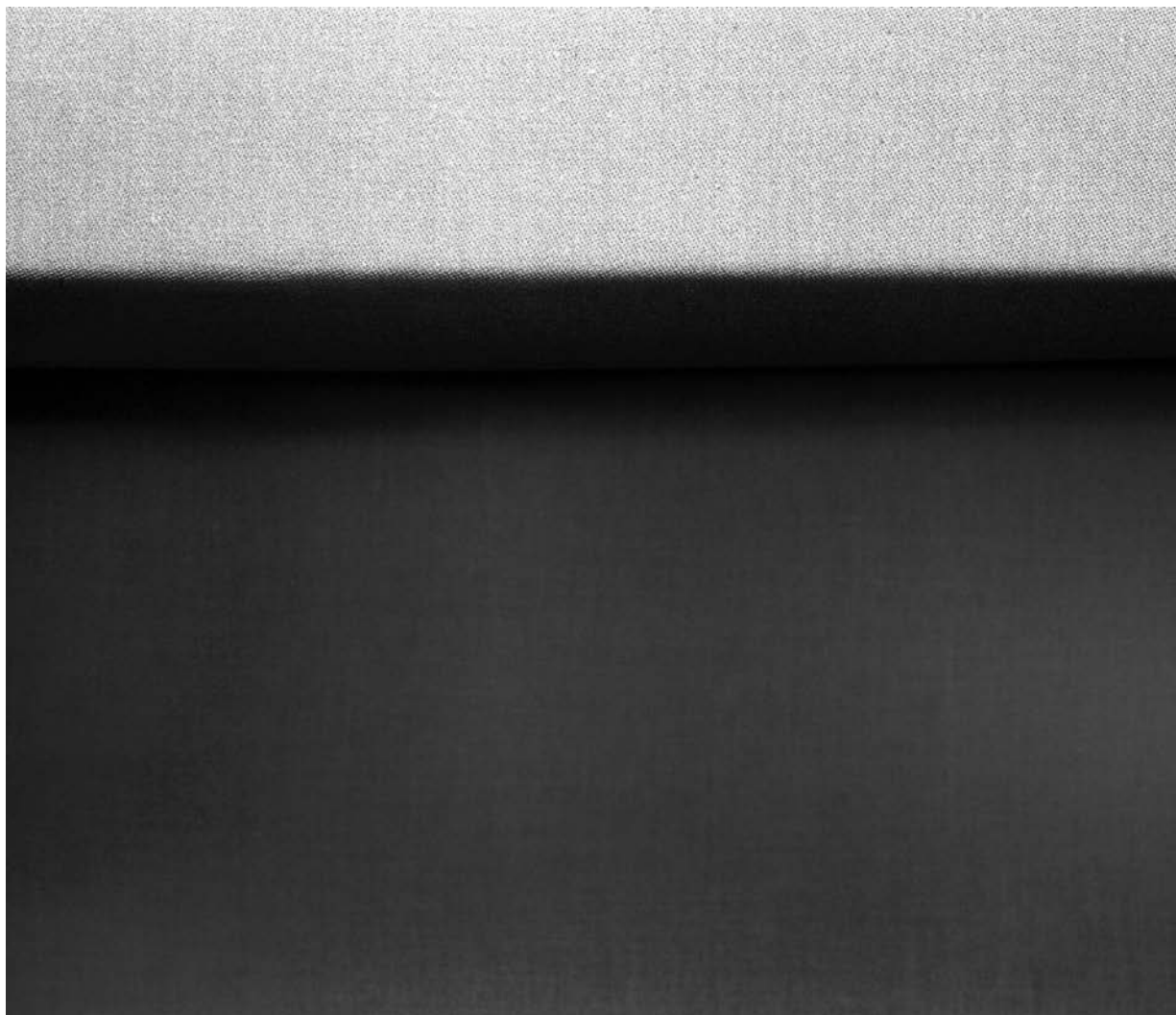
[han] jag tänker tala om dig som hon
[han] jag kallar dig för hon
[hon] *vistas i rummet som hon*
[han] när du befann dig i rollen, befann du dig även i rummet

SCEN 3

[han] de egenskaper som inte tillskrivs mig är dina
[hon] *rör sig i rummet som hon*
[han] du talar och tänker om dig själv som hon, detta är viktigt
[hon] *hon sitter*
[han] allt jag säger om dig är sant, du är hon
[hon] *hon skrattar, hon cyklar, hon äter, hon sover, hon sjunger, hon skriver*

SCEN 4

[hon] *hon står*
[han] *han står*

KRIGSFÖRBEREDELSE VID PITEÄLVEN

Agneta Norberg reder ut trådarna kring varför boende i Norrbotten fått vänja sig vid mullret av internationella stridsflygplan. Hon finner att ett område stort som Blekinge används som övnings- och provområde för NATO-länderna och att byn Vidsel sedan 1958 är en Robotby.

av AGNETA NORBERG

I höstas fick jag ett brev som innehöll en tidningsartikel ur Norrländska Socialdemokraten, daterat 24 september 2007. Rubriken löd: Stridsflyg tränas över Norrbotten. I artikelns marginal stod det skrivet med kulspets : ”Det är förfärligt här i vårt luftrum. För kännedom. Gun-Britt Mäkitalo, Kiruna.”

Och jag kan förstå hennes förfäran efter att ha läst artikeln, som beskrev ett luftstridsscenario bestående av 30 stridsplan i luften samtidigt. De länder som deltog var USA, Frankrike, Schweiz, Finland, Norge och Sverige. Under två veckor vimlade luften av stridsflygplan, enligt artikeln. Cirka 400 personer varav 300 utländska gäster deltog i övningen Nordic Air Meet.

Denna krigsövning betecknades som startskottet för internationell övningsverksamhet i Norrbotten i stor skala enligt F-21 chefen Lars Jäderblom i Norrbottens Kuriren 070927.

John B. Kelly, US Air Force, Europe, var imponerad över det svenska luftrummet: ”I Europa blir det allt trängre och det militära flyget får svårt att öva på grund av den civila flygverksamheten.” Min kusin Bojan, som bor 50 mil söder om Kiruna och inte långt från Storuman flygplats ringde mig ungefär samtidigt och var förargad över att flygfältet var stängt för civilt flyg under stridsövningen. Likadana restriktioner gällde Kiruna flygplats, berättade Gun-Britt Mäkitalo.

MEN HUR GICK det här till? Ja, om man tittar lite i riksdagsprotokoll och dylikt så får man veta följande: Mitt i julstöket 15

december 2004, fattade riksdagen ytterligare ett skamligt beslut om Sveriges anpassning till EU:s, NATO:s och därmed USA:s behov av ett stort krigsträningsområde. Det var föregånget av en utredning som bar namnet *Snö, mörker och kyla* (SOU 2004:77). En nära nog enhällig riksdag, med vänsterpartiet som lysande undantag, beslöt, att ett område i norra Sverige, stort som Blekinge, skulle bjudas ut till utländsk makt för krigsträning med stridsflyg, utprovning av nya långdistansrobotar, samt laser- och mikrovågsvapen och det allra senaste i telekrigföring. Protesterna mot detta beslut var ytterst begränsade och förmådde i vilket fall inte mobilisera någon fredsrörelse.

VIDSEL LIGGER vid Piteälven drygt tre mil nordväst om Älvsbyn och är den näst största tätorten i Älvsbyns kommun. På ortens egen hemsida kallas den Robotbyn i Norrbotten. Det är här vi finner landets största sammanhängande militära övnings- och provområde: Robotförsöksplats Norrland (RFN) eller Vidsel Test Range.

RFN används av Provningsavdelningen inom Försvarets materielverk, området ägs och hyrs ut av Fortifikationsverket. Platsen är till för provning, i första hand för robotprovning (jakt-, attack-, pansarvärns- och luftvärnsrobot).

Provplatsen kom till 1958 inför utprovningen av J35 Drakens robotar och har sedan dess använts som huvudprovningsplats för försvarsmaktens olika robotsystem. Även andra länders för-

”

Sverige förminskas i NATO och genom samarbetet vid Vidsel bidrar vi till förberedandet av fruktansvärda våldsdåd.

svarsmakter hyr in sig på platsen för utprovning av egen utrustning.

Sedan år 2000 har dessutom Försvarets Materielverk och Svenska Rymdaktiebolaget en gemensam organisation som heter North European Aerospace Testrange (NEAT) där Vidsel och Esrange, Sveriges enda rymdraketbas, samarbetar.

Esrange ligger fyra mil öster om Kiruna och samarbetar i sin tur med det amerikanska rymdföretaget NASA.

Rymden är ju viktig i det moderna kriget, vilket vi fått erfara i Jugoslavienkriget, Afghanistan och Irakkrigen.

Området har dock, långt innan riksdagsbeslutet 2004, varit attraktivt för utländska företag, som velat prova sina krigsprodukter. I januarinumret av FlygvapenNytt 2001, säjs nämligen att tyska företag har utprovat ett attackvapen med lång räckvidd KEPD 350. Utprovningar av UAV (obemannade flygfarkoster) har också gjorts. Dessa farkoster var viktiga i USA:s krigsföring i Afghanistan och Irak.

I SAMMA NUMMER av FlygvapenNytt säger flygvapenöverste Karl-Erik Johansson: ”Fördelen med RFN:s provområde är att det är en av de få platser i Europa där obemannat flyg kan provas fullt ut över land utan större restriktioner för genomförandet. Området är därför lämpligt också för prov av UCAV (Unmanned Combat Aerial Vehicle).”

Det betyder i klartext utprovning av förarlösa plan som kan fälla

bomber utan att riskera att något människoliv går till spillo om det blir nedskjutet. USA är väldigt intresserat av dessa typer av flyg.

Vi måste börja ta reda på mer om vad som händer i norr och stödja Gun-Britt och Edla i Kiruna, som är rätt så ensamma när det gäller protesterna.

”Genom att solidarisera oss med NATO solidariserar vi oss med den ledande NATO-makten – USA. Vi ska inte som små tomtar hänga Onkel Sam i rockskörtet. Som medlemmar i NATO blir vi små både moraliskt och materiellt”, menade generallöjtnant Carl Björemann tillsammans med ambassadören Lars Bergquist och författaren Karl Erik Lagerlöf i en artikel i SVD 080210. Sverige förminskas i NATO och genom samarbetet vid Vidsel bidrar vi till förberedandet av fruktansvärda våldsdåd. Vi kan inte låta detta gå oss obemärkt förbi. ●

vi människor

Att tillverka en mina
kostar runt 3 dollar.
Att desarmera en
kostar 1000 dollar.

KRIGSSKRÄP

text SYLVIA DAHLÉN
foto JOHAN PERSSON

Marockos ockupation av Västsahara har varit en tyst konflikt sedan vapenvilan inleddes 1991. Kriget lämnade kvar mängder med oexploderad ammunition på den smala, befriade landremsan av Västsahara. Tio-tals miljoner minor och klusterbomber uppskattas finnas i området, vilket gör det till ett av världens mest minerade. Som enda organisation jobbar brittiska Landmine Action med att rensa området. Ansvarig för projektet är 26-åriga svenskan Mikaela Wallinder.

– Quiet, firing!

Det är närmare 30 grader och i ljusblå skyddsutrustning står de 14 eleverna i gruset bakom kontoret i Tifariti i Västsahara. De går EOD-utbildningen som gör att de kan avvärja oexploderad ammunition. Idag är det övning på hur man spränger en oexploderad mortarbomb. Mikaela Wallinder placerar detonatorn i sprängdeggen och kollar en gång till att el-sladden inte är vikt någonstans. Sedan går hon tillbaka till avfyrningsplatsen och ropar ut orden som varnar om sprängning innan hon vrider om nyckeln och mortarbomben sprängs. Mikaela Wallinder går utbildningen för att lära sig hur det går till i verkligheten och för att träffa de som jobbar ute i fält. När hon kommer tillbaka till Londonkontoret ska hon sköta det administrativa arbetet runt projektet igen. Ett jobb hon haft sedan januari.

– Jag trivs väldigt bra. Det är nyttigt att ha kommit ner hit för att uppleva vad de gör ute i fält. Jag är den enda som inte har militär bakgrund, men det har gått bra. De har lyssnat på en blond, ung, svensk tjej, säger hon och skrattar.

Hon har tidigare studerat internationell migration och etniska relationer vid Malmö högskola, och det här är inte hennes första arbete för organisationen. Hon har bland annat jobbat för dem i Kosovo.

I Västsahara jobbar 30 personer med projektet. Några är tekniska rådgivare och experter från andra länder än Västsahara, för att utbilda i hur rövningen går till. Tanken är sedan att västsaharierna själva ska fortsätta rövningen på egen hand. Och de har mycket jobb framför sig.

Genom Västsahara går en mur som Marocko rest, där beräknas finnas mellan 3-10 miljoner minor. Det gör området till ett av världens mest minerade. Den befriade delen av Västsahara är också överströdd med klusterbomber, en bomb som släpps från luften och innehåller många små sprängladdningar som oftast exploderar när de når markytan. Till skillnad från minorna måste de sprängas på plats och är mer oberäkneligt utspridda.

– Klusterbomber och minor är verkligen de otäckaste vapnen som finns. Tänk att någon suttit i timmar och beräknat exakt hur en mina ska skada en människa på värsta sätt.

Ottawakonventionen från 1997 som förbjuder bruk, tillverkning och lagring av personminor var ett framsteg för organisationer som Landmine Action. Efter kriget i Libanon 2006 påbörjades arbetet av en liknande konvention för klusterbomber.

Att rensa ett område från minor är kostsamt.

Man beräknar att det kostar 1000 dollar att desarmera en mina, med alla omkostnader. Att tillverka en kostar runt 3 dollar. Effektiviteten och den låga kostnaden gör att vapnet fortfarande är mycket populärt i krig.

– Det skulle vara ett framsteg för oss om det blev en konvention mot klusterbomber. Då är det lättare att sätta press på länder, menar Mikaela Wallinder.

MEN I SLUTET av maj kom positiva besked. Efter en rad internationella konferenser hölls då ett möte i Dublin. Företrädare för över 100 stater (dock varken USA, Israel eller Kina) deltog i förhandlingarna kring definitioner kring klustervapen och övergångsperioder vid ett förbud. Det resulterade i positiva besked. En konvention som förbjuder användning, produktion, lagerhållning av och handel med klustervapen antogs av 110 stater. Enligt den nya konventionen förbinder sig dessutom staterna att röja områden som har oexploderade klustervapen samt att bistå människor och samhällen som drabbas. Detta kommer att få stor inverkan på inställningen till klustervapen även hos de länder som inte antagit konventionen. ●

KLUSTERBOMB är en bombkapsel som öppnar sig i luften och sprider ut en mängd minibomber.

- Det stora spridningsområdet gör det svårt att begränsa till militära mål. Risken är därför stor att civila drabbas.
- Många bomber blir "blindgångare" som dödar civila långt efter krigsslutet
- Har hög hastighet som leder till starka tryckvågor. Tryckvågorna ger fruktansvärda skador på mjukvävnad och organ.
- Totalförbjudna i Österrike, Belgien och Ungern. USA innehar över en miljard klustervapen.

Källa: Svenska Freds

MINNEN FRÅN paris 1968

av ERNI FRIHOLT

I maj 1968 upplevde tvåbarnsmamman och studenten Erni Friholt en oförglömlig vecka i Paris. Vad hände där och hur påverkades hon och världen?

Minst en halvtimme kretsar vårt flygplan över Paris. Får vi tillstånd att landa?

Sedan får vi veta att vårt plan var det sista som togs ned på Orly, innan storstrejken även omfattade all flygpersonal.

Det var en vecka i maj 1968, och jag glömmmer den aldrig.

Det var en sorts eufori, jag befann mig mitt i skeendet, som ändrade världens gång. Nå, så kändes det i alla fall.

Jag bodde i studentkvarteren i Quartier Latin på vänstra stranden. Jag satt på läktaren i Sorbonne på nätterna och försökte följa de hetsiga debatterna (uppriktigt sagt begrep jag inte en bråkdel, min franska var i begynnelsestadiet). Utanför pågick regelrätta strider mellan studenter och kravallpolis. Jag förfärades över de sistnämndas brutalitet. Ville till och med ingripa och skrek åt poliserna.

Jag gick med i alla de stora demonstrationståg som pågick mest varje dag. Jag liftade på Champs Elysées.

Paris var på samma gång en belägrad och en totalt fri och anarkistisk stad. Mängder med bilar hade stuckits i brand, de utbrända skeletten påminde om krig. Sophögarna växte sig långt ut på gatorna, eftersom sopåkarna strejkade. Folk förflyttade sig till fots eller liftade, som jag ibland, med de fåtal bilar som var i rörelse, eftersom metro-, buss- och taxiförare strejkade och bensintillgången var minimal. Alla pratade med alla, förbrödringen var total, liksom en stark gemensam känsla för var vi hade våra fiender...Rödvin och painriche var vårt dagliga bröd - strejkade inte bagarna och restaurangpersonalen? Det minns jag inte. Det gick inte att ringa hem till Sverige eller skriva.

Vad ville Paris (och jag) då 1968?

För mig var det väl först och främst ett stort politiskt äventyr. Är det så man kan ändra samhällen? Genom att strejka, vägra, utmana, kräva, hitta på själv?

Att gå ut på gatorna och protestera hade jag lärt mig, hörde ihop med Frankrike. Men detta var något annat, något mycket större. Och när jag kom tillbaka till Stockholm hade kårhuset vid Stockholms universitet ockuperats. Först fnyser jag lite överlägset, oj

DET BÖRjade med rimliga krav. Studenterna i Paris, och tidigare i Nanterre, ville se en förändring av det ålderdomliga undervisningsväsendet.

De bemöttes med arrogans och överlägsenhet av myndigheterna: - Vad är det egentligen för intriger de här "galningarna" i Nanterre ägnar sig åt dag ut och dag in? frågade undervisningsministern i parlamentet. Och man trodde sig kunna kväsa denna handfull "orosstiftare" med hjälp av polisen.

Det satte igång en våg av sympatityttringar. En opinionsundersökning den 8:e maj visade att fyra femtedelar av parisarna var på studenternas sidan. Arbetarna hade också sina egna skäl till protester, de ville få bättre arbetsvillkor. Strejkaktioner avlöste varandra och utvecklades till en allmän storstrejk som omfattade nästan allt och alla. Det sägs att över 10 miljoner arbetare var involverade. Skolor ockuperades, arbetsplatser likaså och krav höjdes på en total samhällsförändring.

På flera håll startades kommittéer (mest känd blev staden Nantes) som tog kontrollen över matdistribution, priser, bensintilldelning, vägspärrar. Bönderna fick hjälp med potatisskörden. De fattiga fick matkuponger. Ett embryo till arbetarstyre skapades då, och kvinnorna spelade där en viktig roll.

Men en stark socialistisk sammanhållande och framåtblickande kraft saknades. Därför kunde president De Gaulle starta en motoffensiv samtidigt som han gick vissa av arbetarnas och studenternas krav till mötes.

I juni blev det nyval och De Gaulle stärkte sin makt ytterligare.

oj, lilla Sverige... men trängs med alla andra studenter när Olof Palme tar tjuren vid hornen och kommer till oss. När han blir grymt utbuad skäms jag lite. Men min aptit på att blanda mig i, vara en aktiv del i en förändringsprocess, har väckts.

I Paris upplevde jag hur studenterna och arbetarna gjorde gemensam sak. Det föresvävade mig även för Sverige. Gruvarbetarstrejken i Kiruna året därpå gjorde jag till "min" genom att troget stå framför Centralen med min bössa: lägg en slant för gruvarbetarna... Men de ville inte alls veta av oss, visade det sig.

Någon frågar hur jag upplevde kvinnokampen i Paris 1968. Nästan inte alls, får jag svara. I de kretsar jag hamnade verkade jämställdheten total. I den mån jag kunde göra mig förstådd och begrep vad som sades handlade det om Politik med stort P. Vadå byta blöjor? Rannsakar jag mitt minne finner jag dock få kvinnor i talarstolarna på Sorbonne eller som demonstrationstalare... Dock bildades grupp 8 i Sverige den 8 maj 1968. ●

OLOF PALME går i Vietnamdemonstration tillsammans med Nordvietnams Moskvaambassadör, varpå USA kallar hem sin Sverigeambassadör.

MARTIN LUTHER KING mördas. Stora kravaller utbryter. Regeringen utlyser undantagstillstånd i 40 städer i USA.

Vid OS i Mexiko City demonstrerar två svarta medaljörer genom att sträcka en **KNUTEN NÅVE** i svart handske i luften när nationalsången spelas, en protest mot rasismen i USA.

I juni mördas John F Kennedys bror **ROBERT KENNEDY**, presidentkandidat för demokraterna. Nixon blir president och **VIETNAMDEMONSTRATIONERNA** tilltar i styrka.

I maj demonstrerar solidaritetsrörelserna i **BÅSTAD** mot Davis Cupmatchen mellan Sverige och Rhodesia (senare Zimbabwe). Matchen avbryts.

I augusti -68 åkte ryssarna in i Prag för att stoppa det som allmänt kallades **PRAGVÅREN**. Socialism med mänskligt ansikte kväst i sin linda.

Förbannad är jag ganska ofta

– samtal med Berit Ås

AMI LÖNNROTH
ORDFRONT, I SAMARBETE MED KVINNOR
FÖR FRED

Berit Ås är en kvinna som har åstadkommit mycket bland annat för den nordiska feministiska rörelsen. Hon har gjort något

mycket viktigt, nämligen namngett och därmed synliggjort förtrycksstrategier. De fem härskarteknikerna har hjälpt såväl enskilda feminister som olika feministiska rörelser och organisationer att synligt göra ständigt pågående beteenden samt hitta motstrategier till dessa. I Ami Lönnroths bok får Ås berätta om sitt liv, med början i hennes barndom. Boken är skriven som en dialog där man får läsa Lönnroths frågor som sedan följs av Ås svar och reflektioner.

På ett krystat och ovetenskapligt sätt drar både Ås och Lönnroth paralleller från Ås barndomsminnen till den kvinna hon kom att bli senare. Till exempel berättar Ås om hur hon bestämde över ett gäng kompisar när hon var liten och detta menar de visar på att hon tidigt hade fallenhet för politik. Sådant förekommer flera gånger i boken och det blir tröttsamt och jag undrar vad meningen med detta är. Desto intressantare är när Lönnroth visar på ett samband mellan familjens välgörenhetsanda och Ås tidiga solidaritetskamp.

sociologer, psykologer med flera som har inspirerat Ås och hennes tankar som till sist följs av olika ämnen som Ås reflekterar och teoriserar kring, så som militarism, solidaritet etc. Dessa kapitel är mycket intressanta och givande. Här får man följa Ås tankar i flera led.

DET ÄR SYND att Lönnroth ofta ställer ledande och stängda frågor och att hon, enligt min mening, inte ifrågasätter Ås tillräckligt mycket. När Ås för sårartsfeministiska resonemang kommer till exempel inga följdfrågor. Inte heller analyseras den koloniala vi/dem-jargongen i hennes resonemang kring välgörenhet. Något som ytterligare sänker boken i mina ögon är feltrycken. Förlaget borde ha ansträngt sig mer med korrigeringsläsningen när det gäller en sådan viktig bok för att visa respekt både mot sina läsare, författaren samt i det här fallet Berit Ås.

GENOM HELA BOKEN framträder hon som mycket mänsklig, klok och levande. Må hända är hon ofta förbannad, så som många andra feminister, men här får vi träffa en levnadsglad och energisk kvinna som brinner, inte av hat utan av hopp om en bättre värld.

I BOKENS SENARE del får läsaren ta del av de olika

MARYAM VARDEH NAVANDI

För en stund känns det litterära Sverige inte längre som ett inkrökt reservat. Det finns kommunikationer. Nyfikna, kompetenta, initierade sådana. Som får en att bli ivrig, vilja veta, kanske rucka lite på läsinställningarna.

Anna Hallberg om Karavan nr 2 2007 i Dagens Nyheter den 16/7 2007

karavan

LITTERÄR TIDSKRIFT PÅ RESA MELLAN KULTURER
utkommer fyra gånger om året www.karavan.se info@karavan.se

Amerikanska fascister

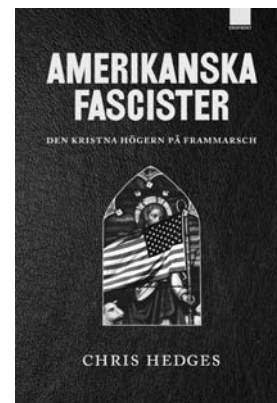
– den kristna högern på frammarsch

CHRIS HEDGES
ORDFRONT

Författaren, Chris Hedges, har själv vuxit upp i ett kristet hem, men ett hem där tolerans mot oliktankande sattes högt. Vad menar då Hedges med fascism? Boken börjar med den italienska författaren Umberto Eco's kännetecken på fascism. Bland alla de karaktäristika han räknar upp finns bl.a. en utpräglad elitism och en ändrad vokabulär, ett nyspråk som i Orwells 1984. Men den kristna högern har istället fyllt kända ord med ny betydelse, ibland helt motsatt. "Frihet" får i den kristna högers tappning betydelsen att befrias från världen och lyda Kristus. "Kärlek" har fått betydelsen villkorslös lydnad av den som säger sig representera Gud.

Det här är en process som inte begränsas till några enstaka religiösa fanatiker utan dess representanter har, som vi vet, även beträtt presidentämbetet. Och regeringen Bush har inte varit sen att utnyttja sin ställning för att gynna sina trossamfund. Miljarder av skattebetalarnas pengar har förts över från statliga myndigheter till trosbaserade samfund som, hävdar författaren, försöker omvandla USA till en teokratisk stat.

VI HAR JU KUNNAT följa det obskyra bevakningsföretaget Blackwaters verksamhet i Irak. Enligt Hedges har kristna högern ett finger med i spelet även här. Blackwaters säkerhetstjänster är närmast att likna vid en legoarmé som inte begränsas av vare sig civila eller militära lagar. Deras lukrativa kontrakt gör att en del

av deras anställda tjänar mer än försvarsministern, har en demokrat i representanthuset konstaterat. Och Blackwater har använt vinsterna till investeringar i flygplan och attackhelikoptrar, en privatarmé med andra ord. Tidigare har vi talat om det militärindustriella komplexets inflytande i amerikansk politik. Hedges bok visar att vi nog bör hålla ögonen på den kristna högern i fortsättningen.

CAROLINE RUNESDOTTER

Fem år av mitt liv

– en berättelse från Guantánamo

MURAT KURNAZ
ORDFRONT

Murat Kurnaz är av turkisk härkomst, men uppvuxen i Tyskland. I början av oktober 2001 reste han till Pakistan för att gå i koranskola. Han var nygift och hade inte tänkt stanna borta länge, men på väg till flytplatsen två månader senare greps han av pakistanska säkerhetsstyrkor och såldes, som så många andra, till den amerikanska armén. Det pris han betingade,

3.000 dollar, var en ansevärd summa för den som sålde honom vidare. Efter en tid i ett av USA:s många hemliga fängelser fördes han i ett transportplan tillsammans med många andra till Guantánamo.

SOM GUANTÁNAMOFÅNGE var han totalt rättslös, fullständigt utlämnad till vakternas godtycke. Kurnaz berättar om fångar som fått fingerar amputerade, blivit mördade i fingerade självmord och giftmördade. Om hur de utsattes för olidlig värme

eller kyla, berövades sömn, hur minsta motsträvmhet kunde leda till månader i isoleringscell. Kurnaz såg flera medfångar dö av misshandel eller regelrätta mord. De flesta av vakterna gjorde allt för att kränka och misshandla fångarna, men det fanns också enstaka vakter som började respektera

och försökte hjälpa dem.

Kurnaz förhördes flera gånger, men något i närheten av en rättegång hölls aldrig. När han plötsligt efter fem år släpptes var det också helt utan förvarning och han visste in i det sista inte vart han fördes. Väl frigiven, fick han veta att lägerledningen vetat i flera år att han var oskyldig till det han anklagades för och att den tyska, då rödgröna, regeringen inte gjort något för att få honom frigiven.

Fem år av mitt liv är en välskriven bok om helvetet på jorden. Det är konstigt nog en hoppningivande bok. Trots psykisk och fysisk misshandel lyckades fångarna hålla samman, organisera sig och genomföra motståndsåktioner. Det som pågår på Guantánamo är en skamfläck, inte bara för USA. För hur medskyldiga är inte Sveriges företrädare i form av regering, som snällt bistår amerikanska krigsäventyr med insatsstyrkor i Afghanistan och med frikostig vapenexport i strid med svensk lag? Vad betyder då pliktskyldigt lama protester mot den fullständigt rättsvidriga hanteringen på Guantánamo?

CAROLINE RUNESDOTTER

Gaza – en kärlekshistoria

CATRIN ORMESTAD
NORSTEDTS FÖRLAG

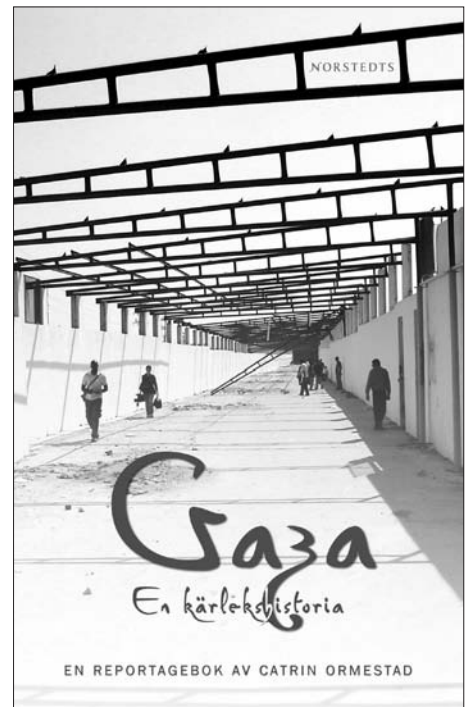
Gaza är idag närmast att likna vid ett stort överbefolkat fängelse, där 1,5 miljoner palestinier hålls instängda. Stundtals, som vi kan höra om i media, kollektivt utan el, som en liten påminnelse från ockupationsmakten Israel, det land som ibland utmålas som Mellanösterns enda demokrati. Israel lämnade Gaza 2005, men invånarna upptäckte snart att den israeliska övermakten bara ändrade form.

ORMESTADS REPORTAGEBOK utspelar sig mot bakgrund av det andra Libanonkriget och de väpnade sammanstötningarna mellan Hamas och Fatah i Gaza. Hon bosätter sig i Tel Aviv där hon delar sitt liv med en känd israelisk journalist. Han är en oförtröttlig kritiker av den israel-

liska ockupationen av palestinska områden. Tillsammans gör de täta resor in i Gaza och skildringarna av det hon möter där blandas med nödvändiga utvecklingar för att förklara den strandade fredsprocessen, de olika avtal som ingåtts och brutits och historiska tillbakablickar. Catrine är med och träffar ensamma överlevande barn, sedan hela familjer uttraderats, hon träffar andra efterlevande syskon, mödrar, fäder, men hennes ambition är också att mitt i eländet skildra den värme hon möter i människorna där.

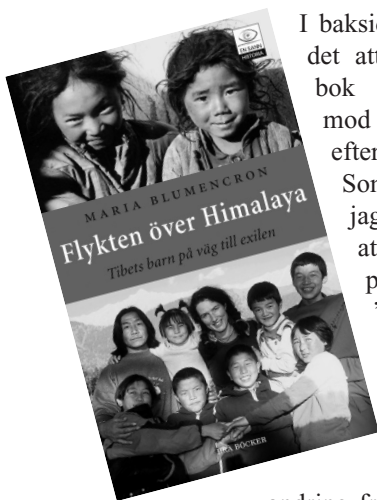
I boken skildras också den märkliga tillvaron, där Catrin bor till synes bekymmerslöst i Tel Aviv bara några mil ifrån Gaza. Ett Gaza alltmer instängt, isolerat och där möjligheterna att skapa sig en framtid gång på gång slås i spillror.

CAROLINE RUNESDOTTER

Flykten över Himalaya

MARIA BLUMENCRON
BRA BÖCKER

I baksidestexten står det att detta är en bok "om kärlek, mod och längtan efter frihet".

Som tur är läser jag boken utan att först ha tittat på baksidans "vägledning". Och blir gripen av en otrolig berättelse om tolv barns

vandring från Tibet över Himalaya till Indien och Dalai Lamas högkvarter Dharamsala.

Frågorna varför, priset som måste betalas, huruvida barnen alls är tillfrågade, vems längtan efter frihet, och så vidare, får komma senare.

Boken som också blev film, eller om det var tvärtom, är en sann berättelse.

I april år 2000 tar de små flyktingarna tår-fyllda avsked av sina föräldrar i Lhasa, som de vet att de förmodligen aldrig kommer att se igen. Från den nepalesiska

sidan ger sig filmteamet av för att möta barnen någonstans på vägen.

BARNEN BESKRIVS en och en i bokens början. Så lär vi känna sjuåriga Little Pema, Chime som är tio och hennes sex-åriga lillasyster Dolker, Dhondup, son till en tibetansk läkare som är åtta, den femtonårige munken Lobsang och de andra, samt Nima, guiden, som på två veckor ska föra de små flyktingarna längs den farofyllda vägen, över bergspass på upp till 6000 meters höjd, till säkerheten i Indien. Och läsaren hoppas och lider med dem. Omkring tusen barn slussas årligen denna farliga väg. Många klarar inte kylan, snön, hungern, utmattningen och når aldrig resans mål.

Nima har rykte om sig att aldrig ha förlorat ett barn. Men denna gång är det nära, då han själv blir sjuk på vägen.

"Hittills har aldrig någon av hans skyddslingar förfusit sina fingrar eller sina fötter. Hittills har ingen som står under hans beskydd fått sätta livet till ... Men idag är han för första gången rädd. Han mår inte bra. Sedan i går kväll känner han den där stickande smärtan i korsryggen..."

JAG GÅR NU händelserna i förväg och avslöjar att alla kom helskinnade fram till

målet. Nima fick behandling i Katmandu för testikelinflammation och vände därefter åter till bergen. Men däremellan ligger dagar av övermänskliga ansträngningar. De ska ta sig genom en iskall flod och sjunker ner till midjan i snö. "...jag orkar inte längre... om ama (mamma) hade vetat hur våta mina skor är och hur ont det gör i mina fötter, tänker Little Pema. När ama kommer och hälsar på henne i Indien, ska hon berätta hur hemskt det var på vägen. Då kommer hon att ha samvetsqual för att ha skickat iväg henne..."

Jag läser och tänker samma sak. Föräldrarna i Tibet anser att exilen är det enda sättet för deras barn att få en bättre framtid. Och naturligtvis hoppas de på att återse dem. Men vem betalar det högsta priset?

DESSA OCH LIKNANDE tankar upptar även fortsättningsvis filmaren och författaren Maria Blumencron från Wien. Hon har "adopterat" barnen i Dharamsala och har regelbunden kontakt med dem. Föräldrarna i Tibet fick via guiden veta att barnen klarat den långa flyktvägen. Men barnen har inte längre någon kontakt med sina föräldrar.

ERNI FRIHOLT

Hon var ingen Florence Nightingale – människan bakom myten

ÅSA MOBERG
NATUR & KULTUR

Florence Nightingale var bara 34 år när hon skickades till krigsskådeplatsen på Krim. Tack vare den nymodiga telegrafin hade det kommit rapporter om missförhållanden i sjukvården i rysk-engelska kriget. De brittiska soldaterna dog som flugor. Florence Nightingale reste med ett äldre äkta par som "förkläde" och med ett 40-tal sammanrafsade kvinnor som inte visste något om sjukvård. De var dels hämtade från de undermåliga fattigsjukhusen i London, dels var de religiösa societetsdamer som Florence Nightingale själv.

SOM TONÅRING hade hon fått en uppenbarelse från Gud och ville viga sitt liv åt sjukvård, men i princip var det omöjligt för någon ur överklassen som hon själv. Sjuksköterskor tillhörde samhällets absoluta bottenskikt, de drack och prostituerade sig. Så när Florence ville utbilda sig hos franska nunnor, var det stopp. Varje gång hon försökte frigöra sig, blev hennes mor och storsyster så sjuka att hon fick stanna hemma. Men hon var under tre månader elev på en tysk sjuksköterskeskola som drevs av en präst med förankringar i överklassen.

Teoretiskt visste Florence Nightingale mycket om sjukvård, hon läste politiska utredningar och rapporter och var känd och respekterad för sina kunskaper, och hon umgicks med ministrar och andra sociala höjdare.

ATT KOMMA TILL fältsjukhuset där det var 1700 soldater som behövde vård var en jättelik utmaning. De flesta var inte sårade i kriget, utan offer för kolera och andra sjukdomar. Det fanns varken sängar, mediciner eller förbandsmaterial. Soldaterna låg på ostädade golv mellan latrintunnor. Nightingale började med att skura och öppna fönstren. Delvis med egna pengar skaffade hon mat, madrasser och bandage, under hårt motstånd från läkarna som inte trodde på frisk luft och hygien. Men hon lyckades få ned dödligheten från 44 pro-

cent till två procent på ett år.

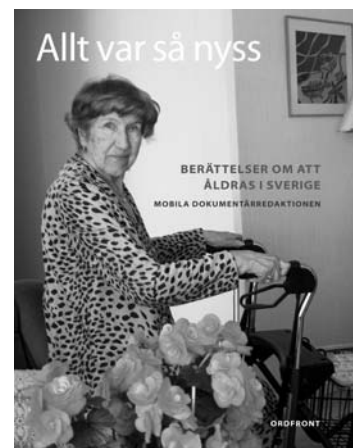
FLORENCE NIGHTINGALE ådrog sig en sjukdom som gjorde att hon, när hon var tillbaka i England, blev sängliggande i trettio år. Men det hejdade inte hennes arbetslust och effektivitet.

Hennes dröm om utbildning av sjuksystrar gick i uppfyllelse. Hon krävde att sjukvårdspersonal skulle vara välutbildad och välbetald, boken är således relevant i dessa dagar när syrrorna i Sverige strejkar för högre lön.

HENNES STORA MÅL var att utrota fattigdomen. Hon tyckte att välgörenhet var fel väg att gå; det enda som kunde förbättra de fattigas situation var tillgång till betalt arbete. Hon jobbade därför för att det skulle upprättas arbetsförmedlingar. Hon var också en av de första statistikerna. Hon insåg vikten av att presentera sjukvården och fattigdomen i siffror, och hon gjorde en stor insats på det området. Florence Nightingale var både vacker och rik och hon saknade inte friare. Men hon vägrade att gifta sig. Då skulle hon bli ofri. Hon föraktade överklasskvinnorna som tillbringade dagarna sysslolösa på en soffa. Själv var hon verksam under hela livet, trots sin sjukdom. Hon blev 92 år gammal.

ÅSA MOBERG har gjort en grundlig research, och det har blivit en mycket intressant biografi över en ovanlig kvinna. Rekommenderas!

AASE BANG

Allt var så nyss – berättelser om att åldras i Sverige.

MOBILA DOKUMENTÄRREDAKTIONEN
ORDFRONT

För en tid sedan såg jag ett TV-program som förbryllade mig. Det var några gamla människor som filmade sig själva och omgivningen. En gammal dam hade kameran fäst på rullatorn. Jag visste inte att programmet var del i ett projekt. Grupper av gamla på olika orter i landet från Varberg till Harads har dels fått låna kameror för att dokumentera sin vardag, dels uppmanades de att skriva om sitt liv. Elsie Johansson, f. 1931, Birgitta Stenberg, f. 1932 och Carl Johan de Geer, f. 1934, deltar med korta stycken.

FLERA AV BIDRAGEN handlar om att bli ensam kvar efter ett livslångt äktenskap. Ett par berättar om kärlek på gamla dar. Några berättar om glädjen med barnbarn. Några av de gamla är invandrare, men har bott länge i Sverige. De flesta av skribenterna är födda på 1920- och 30-talen, någon enstaka är yngre. De flesta bilderna är mycket bra, och texterna både roliga och sorgmodiga.

SÅ MÅNGA ÖDEN, och så många intressanta minnen! De som har varit handledare och har sammanställt boken heter Caroline Campbell, Stina Gardell och Anton Hagwall. De har gjort ett bra jobb. Boken rekommenderas, även för en yngre generation.

AASE BANG

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov.
Ett samhälle fritt från alla former av förtryck.*

Förbundet bildades i mars 1914, "spontant som en folksång", enligt Elin Wägner. Läkaren Ada Nilsson tog initiativet, hon ville mobilisera kvinnor mot den rådande krigshysterin (första världskriget startade i augusti) och för rösträtt för kvinnor.

När kvinnorna fick rösta 1921 valdes två av förbundets medlemmar, Elisabeth Tamm och Kerstin Hesselgren, in i riksdagen. För att utbilda kvinnorna för sitt nya samhällsansvar startades Kvinnliga Medborgarskolan på Fogelstad (1925-54). Där samlades kvinnor ur olika samhällsklasser. "När jag kom till Fogelstad var jag ingen, när jag cyklade därifrån var jag en människa", sade någon.

År 1931 ändrades namnet från Frisinnade Kvinnor till Svenska Kvinnors Vänsterförbund. Mellan 1923 och 1936 utgavs tidningen Tidevarvet med Elin Wägner som redaktör. Tidevarvet tog klart avstånd från nazismen, förordade en human flyktingpolitik och tog 1936 initiativet till "Kvinnornas vapenlösa uppror mot kriget".

Efter krigsslutet anslöt sig SKV till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund.

Det kalla kriget ledde till misstänkliggörande av allt fredsarbete, men SKV vände sig såväl mot rasismen i USA som mot

stalinismen i Sovjet. Medlemskapet i KDV var viktigt för att "bygga broar och främja samarbete mellan kvinnor i öst och väst".

På 1950-talet deltog SKV i namninsamlingen mot svenskt atomvapen. SKV har ända sedan dess aktivt arbetat för internationell solidaritet. Idag har vi projekt för att stödja kvinnor i Indien, Liberia och El Salvador.

SKV kräver sex timmars arbetsdag. Förbundet kämpar för lika lön och högre kvinnolöner. Kampen för jämställdhet på alla områden fortsätter.

Genom KDV har vi nära kontakter med världens kvinnor. Vi deltog i KDV:s kongress i Venezuela 2007. Vi är också en del av Världskvinnomarschen, vi ordnade en norsk-svensk marsch till Morokulien 2005. På våra seminarier deltar ofta utländska gäster.

Fredsarbetet har fortfarande högsta prioritet. Internationella Kvinnodagen introducerades av SKV i Sverige och fortfarande firar vi den varje år.

SKV:s tidning Vi Mänskor har utkommit sedan 1947.

STOCKHOLM

Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

ORUST

Erni Friholt (ordf.)
Torget 1, Stocken,
474 92 Ellös
Tel: 0304-512 15

OLOFSTRÖM

Gunnil Bengtsson
Övre Brogatan 43 A,
293 36 Olofström
Tel: 0454-42 814

KARLSTAD

Aase Bang
Herrgårdsgatan 12,
652 24 Karlstad
Tel: 054-18 99 61

ÖREBRO

Karna Lindén
Mejramvägen 9,
702 18 Örebro
Tel: 019-33 24 05

GÖTEBORG

Linnégatan 21 B,
413 01 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

LUND

Bodil Nilsson
Törnsångarevägen 32,
247 35 Södra Sandby
Tel: 046-18 99 19

KARLSHAMN

Maj-Lis Jönsson
Holländarevägen 146,
376 37 Svängsta
Tel: 0454-32 80 85

PILEÅ

Mari-Anne Kristiansen
Strandvägen 5,
941 53 Piteå
Tel: 0911-688 51

UMEÅ

Margareta Henriksson
Biologigränd 38,
907 32 Umeå
Tel: 090-19 35 54

Läs mer om SKV på hemsidan www.svenskakvinnor.nu

BLI MEDLEM I SKV!

postgiro 50 50 95-0
info@svenskakvinnor.nu
telefon: 08-640 92 05
031-14 40 28

GOA GUBBAR

Rapporten "Maktstrukturer inom kommunalpolitiken – en studie i Göteborg" handlar om makt och inflytande ur ett kritiskt könsperspektiv. Utgångspunkten var att granska kvinnors deltagande i kommunalpolitiken och blottlägga maktstrukturerna.

Granskningen av maktstrukturer och kvinnor i kommunalpolitiken i Göteborg visar att stora förändringar skett över en längre tid. 1970 fanns 15 kvinnor i fullmäktige. Nu är de 39, en siffra som stått sig i stort sett sedan 1990-talet. I rapporten framgår att förändringens vindar blåst kvinnors väg.

På 1970-talet utsågs det första kvinnliga kommunalrådet, Barbro Jansson (s). Nu har kvinnorna majoritet i kommunstyrelsen. Kvinnliga ordföranden finns framför allt i facknämnderna, däremot är de färre i stadsdelsnämnderna (SDN) och bolagen. Många av facknämnderna domineras också av kvinnorna.

När det blir för många kvinnor inom ett område sjunker statusen och männen söker sig till andra fält att verka på. I SDN, men framför allt i bolagen, finns det ett stort mansöverskott. Trots kvinnornas framgångar inom kommunalpolitiken är det männen som sitter på makten i de viktigaste och tyngsta kommunala bolagen och nätverken.

GÖTEBORGSANDAN och nätverken lever och frodas. I slutna rum fattas beslut som berör göteborgarna.

Nätverk bestående av manliga politiker, företagare och kommunala bolag är som ler och långhalm, de hör ihop. Nätverk där kommunalpolitiker aktivt deltar är ett samhälleligt och demokratiskt problem.

De saknar öppenhet och genomskinlighet, vilket är grundläggande beståndsdelar i en representativ demokrati. Hur ska väljare kunna ställa ett diffust nätverk till svars eller avsätta det? Nätverken styrs av den manliga normen och är för det mesta manligt homosociala, vilket innebär att kvinnor stängs ute.

I RAPPORTEN "MAKTENS KÖN" där ett antal makteliter i det svenska samhället identifieras och blottläggs är en av slutsatserna att ju närmare toppen man kommer, desto mindre är könsskillnaderna i förhållande till makt. Nu gäller det i och för sig näringslivet.

Frågan är om det är annorlunda inom politikens område. En överrepresentation av kvinnor borde ju innebära mera makt och inflytande till dem. Men det kan ändå vara andra saker som styr deras handlingar, såsom privata, ideologiska och partipolitiska överväganden. Dessutom tenderar den verkliga makten att flytta ut när kvinnor kommer in.

Kvinnor som nått långt inom politiken är kanske inte beredda att utmana de rådande makt- och könsstrukturerna, utan istället bidrar de medvetet eller omedvetet till att förstärka och cementera dem. "Kvinnor tar på sig den manliga kostymen", enligt en fullmäktigeledamot. De kan lätt bli alibin och sugas upp i strukturerna. Regler och belöningssystem, lojalitet och

BAKGRUNDEN TILL rapporten är att Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV) fått pengar till detta projekt från "Delegationen för fördelning av statliga medel för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt". SKV föddes i en tid när kvinnor i Sverige inte ens hade rösträtt. Nu har kvinnor både rösträtt och är valbara inom politiken.

SOM EN RÖD tråd i SKV:s historia går arbetet för jämställdhet. SKV vill att kvinnors rättigheter och möjligheter bevakas. För några år sedan anordnade SKV en kommunal hearing i Göteborg med namnet "Vad gör ni med våra pengar", om hur skatte-medlen används ur ett könsperspektiv. I anslutning till de senaste årens 8 mars-firande i Göteborg, där SKV är en självklar del, har även den kommunala jämställdhetspolicyn ventilerats.

EN JÄMN könsfördelning inom politikens alla områden är viktigt och genom årens lopp har många steg tagits i den riktningen. Självklart är inte representativiteten allena saliggörande. För att kvinnors makt och inflytande ska bli verklig krävs också inflytande över vilka frågor som kommer upp på dagordningen och tillgång till informella beslutsvägar. Det politiska livet kan styras av informella normer och regler som i sin tur innebär att kvinnors reella inflytande i politiken inte alls står i proportion till deras antal poster.

FÖRHOPPINGSVIS bidrar rapporten till att stimulera kvinnors rättigheter att driva sina krav inom kommunalpolitiken och därigenom öka deltagandet i den demokratiska processen. Om du vill ha rapporten, mejla till skvgoteborg@telia.com eller ring tel: 031 - 14 40 28.

okritiskhet belönas, att utmana de förhärskande maktstrukturerna har sitt pris: frysboxen och petning från platser och valistor. Glastaket består av flera osynliga lager, när ett är krossat finns flera kvar.

KVINNOR TAR betydligt större plats i fullmäktigedebatterna, ibland även när det gäller typiskt manliga områden. Trots en uppmjukning av manliga och kvinnliga politikområden finns den könsrelaterade uppdelningen kvar. Könsarbetsdelningen innebär att skolfrågor är kvinnors område, medan bolag och årsredovisningar kan skaka liv i nästan vilka manliga fullmäktigeledamöter som helst. Men det förekommer att även kvinnor deltar i dessa debatter beroende på att fler kvinnor är gruppledare och då faller det på deras lott att ta sig an delårsrapporter, budgetdebatter med mera.

KOMMUNENS JÄMSTÄLLDHETSPOLICY från 2005 anses vara bra. Men det finns en hel del att göra vad gäller felaktiga löner, deltids- och timanställningar, personalens könsblandning, arbetskläder till kvinnlig personal med mera.

Jämställdhetsinitiativen är få. Kvinnoövertaget inom den styrande majoriteten har inte märkts av speciellt mycket de senaste åren. Jämställdhetsfrågorna verkar ha en låg status bland politiker av båda könen.

Jämställdhetsutbildning av förvaltningschefer har varit ett prioriterat mål under de tre senaste åren. Få förvaltningar och bolag har genom-

fört längre processinriktade utbildningar, i ett flertal fall handlar det om punktinsatser. Inom förskola och skola pågår en del genusarbete.

FULLMÄKTIGES ARBETE präglas i stora drag av blockpolitiken med ett borgerligt block och ett vänsterblock. Initiativ i ideologiskt viktiga frågor över blockgränserna är näst intill politiskt omöjliga. Det kan vara svårt att komma förbi den i avsikt att ta gemensamma initiativ över parti- och blockgränserna. Det gäller även samarbete mellan kvinnor över gränserna.

Det finns forskare som menar att det finns en norm för politisk organisering. Den etablerade representativa demokratin talar om vad som är gångbart, hur den bör vara eller får vara. Kvinnors organisering och arbete över partigränserna kan ses som ett hot av partierna och stämplas som separatism. Forskare anser att kvinnors samarbete kan bli ett hot mot

ordningen mellan könen, därför ses det inte med blida ögon. Kvinnor kan därför, trots avvikande åsikter, underordna sig allmänintresset, det vill säga mäns åsikter.

Förvisso har kvinno-samarbete förekommit både här och var i landet. Om man blickar tillbaka i tiden har kvinnor gått samman över partigränser i frågor som till exempel våld mot kvinnor, pengar till kvinnojouren och ökade resurser till kvinnoforskning.

Men att kvinnorna i fullmäktige i Göteborg skulle samarbeta över partigränserna

idag är det inte tal om. Enligt en före detta kommunalpolitiker får man gå tillbaka till början av 1980-talet för att hitta frågor där kvinnor från vänster till höger agerade tillsammans i fullmäktige. Då fick de majoritet för pengar till en fredskonferens i Göteborg.

Förra mandatperioden fanns emellertid ett gryende samarbete mellan kvinnor från olika partier kring hedersrelaterat våld och mäns våld mot kvinnor. Men det blev inte så mycket av det.

ALLIANSPOLITIKEN PÅ riksplanet, som till exempel försäkring av sjukförsäkring och a-kassa, drabbar många kvinnor, skärper motsättningarna mellan blocken/partierna och minskar därigenom också möjligheterna till kvinno-solidaritet. Allians-

sens inriktning på hushållsnära tjänster och vårdnadsbidrag underlättar inte något samarbete mellan kvinnor, då det finns en grundläggande åsikts-

”Kvinnors organisering och arbete över partigränserna kan ses som ett hot av partierna och stämplas som separatism.”

skillnad i kvinnors inställning till subventionering av den traditionella familjens könsarbetsdelning. De ideologiska skillnaderna i partiernas politik sätter alltså käppar i hjulen för samarbete kvinnor emellan. Om de inte är överens om problemen, så är de inte heller överens om lösningarna. Andra perspektiv än kön spelar naturligtvis roll i politiken. Klass och etnicitet är viktiga kategorier, som kan få betydelse för hur kvinnor och partier agerar.

PARTIERNA HAR behov av att profilera sig

och komma ut med sin politik. Då gäller det att vara på bettet och vara först ut med just sitt förslag. Partipiskan ska ej heller förglömmas, den styr som en osynlig hand fullmäktigeledamöternas initiativ och förslag. Ledamöterna vet var gränserna går. Ingen av de intervjuade är beredda att gå emot sitt partis grundläggande inställning i olika frågor och lägga förslag som går på tvärs med dess intentioner. Förvisso finns det de om som hävdar att det är högt i tak i just deras partier. Men det är nog inte taklöst.

Samarbetspolitiken inom blocken som bygger på partiernas anpassning och kompromisser, kan omöjliggöra olika initiativ utanför ramarna. Det gäller även jämställdhetsfrågor.

NUMERA ÄR OCKSÅ män intresserade av frågor som förr ansågs vara kvinnors områden. Samhällets utveckling mot ökad jämställdhet har medfört att den traditionella uppdelningen av kvinnors och mäns ansvarsområden inom politiken har förändrats. Det gränsöverskridande ansvaret har blivit en tvingande nödvändighet för ett parti som vill hänga med i tidens svängningar.

När både män och kvinnor intresserar sig för samma frågor blir det naturligt att de samarbetar inom sina respektive partier om till exempel mäns våld mot kvinnor. Det samarbetet kan bli ett hinder för samarbete kvinnor emellan över parti- och blockgränserna.

I kommunstyrelsen finns det män som ansvarar för politik-

områden inom sina partier som traditionellt brukar hänföras till kvinnors områden. SDN innehåller mjuka områden och där finns många män.

Det finns alltså en uppmjukning av områdena och en förändring i förhållningssättet till jämställdhetsfrågor.

Än så länge är det kvinnor som står för de flesta jämställdhetsinitiativen, men utvecklingen verkar gå dithän att kön inte alltid spelar en avgörande roll inom politiken.

INDIVIDUALISERINGEN som genomsyrar samhället motverkar gemensamma initi-

ativ. Man är sig själv närmast... Varför samarbeta när man själv kan mest och vet bäst. Inom politiken innebär det bland

annat att komma ut i medierna: Är man inte med där så finns man inte.

Motionen om personlarm för unga tjejer och kvinnor hade flera av kvinnorna/ledamöterna/partierna kunnat gå ihop om, men motionären lade den själv. I fullmäktige

fick hon stöd av det borgerliga blocket och vänsterpartiet. Något kvinnosamarbete var det inte frågan om, både kvinnor och män engagerade sig i frågan.

Även initiativen om arbetskläder borde kvinnor ha kunnat samarbeta mer om – inte bara i fullmäktigedebatterna. Det gäller även förslaget om att genusutbilda kommunstyrelsen.

BRITT-MARIE OLANDER

HYR EN VECKA I GESUNDA NÄRA SILJAN I DALARNA

För semester och mindre konferenser. Fyra fasta bäddar plus två extra, samt lillstuga med två bäddar. Storstuga med öppen spis, kök, lättskött med kyl och frys, dusch, toalett, varmt och kallt vatten. Medtag sänglinne och handdukar.

Pris: 2.500 kr/vecka för icke medlemmar i SKV.

Pris: 1.500 kr/vecka för medlemmar i SKV.

VID BOKNING: 08-777 60 25, 070-728 37 88, 08-649 30 18

Svenska Kvinnors Vänsterförbund, SKV

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

vi människor

nästa nummer ute i september

Ånga av ett frimärke från ett gammalt julkort och skicka in talongen, eller

Maila namn och adress till: prenumerera.vimanskor@gmail.com

Jag vill **prenumerera!**

Ett år (4 nummer) med **vi människor** kostar 150 kr.

Namn.....
Adress.....
Postadress.....
E-post.....

vi människor

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

